

MOTIVATIE: WERKEN VANUIT DE EIGEN KRACHT.

Foto "Time" by Eli Cerdá

Meesterstuk in het kader van de opleiding Master SEN

Lesplaats: Amsterdam

Student: Rodenburg, Rose

Studentnummer: 2184672

Begeleid door: Drs. Bakker- Heester, Anne Marie

Rodenburg, R.

juli 2013

Bewustwording geeft inzicht in gedrag.

Inzicht geeft uitzicht op ontwikkeling.

Uitzicht op ontwikkeling geeft vertrouwen en hoop.

Vertrouwen en hoop geven de broodnodige motivatie om in actie te kunnen komen.

(Beumer-Peeters, 2010).

Samenvatting.....	6
Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling.....	7
1.1 Praktische, maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie.....	9
1.2 Eerder onderzoek.....	10
Hoofdstuk 2 Theoretisch kader Onderzoek van MP	11
2.1 Centrale begrippen.....	11
2.2 Gesprekken met leerlingen en het stellen van doelen.....	15
2.3 De rol van de studieloopbaanbegeleider.....	15
2.4 Kritische vergelijking meerdere theorieën en ontwikkeling eigen werktheorie. 15	
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie –Dataverzameling en –analyse.....	17
3.1 Het doel.....	17
3.2 Onderzoeksstrategie en onderzoeksparadigma.....	17
3.3 Belanghebbenden en respondenten.	18
3.4 Onderzoeksmethodes.....	18
3.5 Kwaliteitseisen PGO.	19
3.6 Hoe ervaren de leerlingen en de onderzoeker de methode MP?	20
Hoofdstuk 4 Data-analyse en resultaten.....	22
4.1 Hoe ervaren de SLB-leerlingen de methode MP?.....	22
4.2. Zelfsturing	26
4.3. Op welke wijze helpt MP het welbevinden van de leerling te vergroten en welke onderdelen van de methode zorgen voor groter welbevinden?	31
4.4. Conclusie deelvragen.....	33
Hoofdstuk 5 Beantwoording onderzoeksvraag; conclusies en discussie	34
5.1 Verzamelde data en conclusies in combinatie met theoretisch kader.	34
5.2. Uitkomst met betrekking tot de onderzoeksvraag.	37
5.3 Kritische reflectie op de methodologie: sterke en zwakke kanten en betekenis daarvan voor de kracht waarmee conclusies worden getrokken.....	37
5.4 De betekenis van dit onderzoek voor mijn professionele context (triade).	39
5.5 Discussie.....	39
5.6 Inhoudelijke aanbevelingen voor vervolgonderzoek.....	40
Hoofdstuk 6 Reflectie	41
6.1 Betekenis van het onderzoek voor mijzelf.....	41
6.2 Wat heeft de onderzoeker geleerd.	41

6.3 Beschrijvende reflectie, technische reflectie, dialogische reflectie, meta-reflectie, kritische reflectie	42
6.4 De competentiematrix en toekomst.....	43
Bronvermelding.....	45
Bijlage 1 Medewerking Onderzoek Leerlingen Helpende Zorg & Welzijn	50
Bijlage 2 Vooronderzoek beginsituatie HZW leerlingen	51
Bijlage 3 MP in vijf fasen, in elf stappen en oplossingsgerichte vraagtechniek.....	54
Bijlage 4 Scoreformulier voor de aanwezigheid van oplossingen (S-Id)	56
Bijlage 5 A Vragenlijst A naar praktijkgericht onderzoek: Mission Possible vier vragen na studieloopbaan individueel gesprek (SLB-i).....	58
Vragenlijst 5 B Interviewvragen leerlingen voor camera-opnames	60
Vragenlijst 5 C Interviewvragen leerlingen voor camera-opnames.....	67
Bijlage 6 Focus-groep-interview en -discussie leerlingen	71
Bijlage 7 Data - analyse	78
Bijlage 8 Pedagogisch domein: cluster sociaal emotionele ontwikkeling en de taakaanpak en werkhouding.....	80
Bijlage 9 Vijf individuele interviewgesprekken	82
Bijlage 10 Interviewvragen voor collega's betreffende het onderzoek naar Mission Possible (MP)	85
Bijlage 11 De Onderzoeker: Logboek-ervaringen gericht op handelen	87
Bijlage 12 Transscriptie semi- gestructureerd interview onderwijsinnovator (Z)	92
Bijlage 13 Tijdpad	97
Bijlage 14 Wapenschild les.....	100

Verantwoording.

Ik heb ervoor gekozen in de vrouwelijke vorm te schrijven dus daar waar 'zij' wordt geschreven in de tekst kan men ook 'hij' lezen.

Daar waar leerling staat geschreven kan men ook cursist of jongere lezen.

De foto's in bijlage 14 zijn door een leerling en mijzelf gemaakt met goedvinden van de leerlingen.

Veel plezier bij het lezen.

In dit praktijkgerichte actieonderzoek wordt verslag gedaan van hoe het oplossingsgerichte ontwikkelprogramma Mission Possible (hierna te noemen MP) de onderzoeker helpt om bij de leerlingen meer zelfsturing te ontwikkelen en hun welbevinden te vergroten.

Omdat ik geraakt werd door oplossingsgericht werken (De Jong & Berg, 2004) heb ik onderzocht of MP, een methode gericht op jongeren, ondersteuning kan bieden aan zowel de studieloopbaanbegeleider als de leerling wanneer er vragen zijn op het sociaal emotioneel gebied of taak-of werkhoudingsvlak, gedragsverandering of motivationele vraagstukken bij leerlingen op Mbo niveau 2.

De gekozen onderzoeksstrategie is actieonderzoek.

Le Fevere de Ten Hove et al., (2008) en Pameijer, Van Beukering & De Lange (2009) beschrijven dat leerlingen wél leren als ze betrokken worden bij hun eigen leerproces. Op dat moment is de sleutel motivatie aanwakkeren waardoor de leerling gaat werken vanuit haar eigen kracht.

De oplossingsgerichte methode MP helpt leerlingen in actie te komen door eigenaar te zijn van hun doel, hulpbronnen te zoeken, hun intrinsieke motivatie te vergroten en hun waargenomen succes te vieren! Leerlingen leren te anticiperen op tegenslag hetgeen een waardevol leerproces is voor hun ontwikkeling als mens, op school en later ook in de maatschappij. Uit de data-analyse en resultaten wordt duidelijk dat alle respondenten aangeven dat MP je zo ondersteunt dat je zelf tot actie komt. Alle respondenten geven aan dat MP als methode bruikbaar is en zelfsturing bevordert. Aandachtspunt is dat het taalgebruik beter toegespitst kan worden op 16-18 jarigen.

Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling.

In dit hoofdstuk beschrijf ik de aanleiding van mijn onderzoek, geef ik aan hoe ik tot de probleemstelling ben gekomen, beschrijf ik de relevantie van mijn thema en geef kort andere vergelijkbare onderzoeken aan.

Competentie gericht onderwijs in combinatie met MP.

Korthagen (2004, p. 21) zegt over de zin en onzin van competentiegericht opleiden 'het competentiebeprijp is vaag en biedt weinig nieuws, competenties zijn nauwelijks valide en betrouwbaar vast te stellen, het is niet duidelijk of competentiegericht opleiden tot gunstige resultaten leidt...' Mijn onderzoekspraktijk is gericht op Mbo niveau 2 leerlingen van de Helpende Zorg en Welzijn (voortaan afgekort als HZW) binnen een ROC in noordwest Nederland.

Op het Mbo niveau 2 merk ik als docent en studieloopbaanbegeleider dat de competentie gerichte onderwijsvorm nog niet past binnen het denkkader van de leerling. Op het Vmbo wordt namelijk niet gewerkt met competentiegericht onderwijs. Competenties zijn voor Mbo niveau 2 leerlingen het eerste half jaar moeilijk te begrijpen. Een methodische aanpak, een hulpmiddel, zijn persoonlijke ontwikkel plannen (hierna te noemen POP' s) en persoonlijke activiteiten plannen (hierna te noemen PAP' s) om te werken richting Competenties. De uitleg van het methodische instrument POP' s 'Wat wil ik leren' en PAP' s 'Hoe ga ik dat aanpakken' zijn nieuw voor de leerlingen. Binnen het Competentie Gerichte Onderwijs (voortaan afgekort als CGO) op het middelbaar beroepsonderwijs niveau 2 wordt door de studieloopbaanbegeleider in een individueel gesprek de studie- en beroepspraktijk vorming met de leerling besproken. In die individuele gesprekken staat de leerling en haar leerproces centraal. Op dit moment in de studieloopbaanbegeleiding kan hulp in het ondersteuningsproces een handvat bieden om zowel de docent als de leerling te ondersteunen als er zich in gedrag, op sociaal emotioneel gebied of taak-of werkhoudingsvlak lastige ontwikkelingsvragen voordoen.

Vooronderzoek.

Allereerst wil ik uitzoeken of de Mbo niveau 2 leerlingen waarmee ik werk open staan voor een andere methode die hen helpt begrijpen wat de zin is van het stellen van

doelen. Als zij de zin begrijpen kunnen zij vervolgens gaan kijken welke weg ze willen bewandelen om hun doel te bereiken.

Allereerst wordt door de onderzoeker om goedkeuring voor medewerking aan het onderzoek gevraagd (zie bijlage 1). In een vooronderzoek wordt de beginsituatie van twee studieloopbaangroepen, 16 leerlingen, gepeild door middel van 6 enquête vragen (zie bijlage 2).

De onderzoeker concludeert uit dit vooronderzoek dat 33% van de leerlingen slecht tot matig de competentie gerichte beroepsprestaties begrijpt. 12 % Van de leerlingen kan slecht tot matig zelfstandig aan het werk. Na een half jaar werken met de methodische aanpak POP' s en PAP' s blijkt dat 28 % van de leerlingen matig zelfstandig aan haar opdrachten kunnen werken. In het onderwijs wordt van de leerlingen zelfstandig werken aan opdrachten gevraagd en zichzelf daarin leren sturen hetgeen de meeste volwassenen in onze maatschappij niet kunnen of om een andere reden niet doen beweert Luken (2008). De methodes waar in de onderwijspraktijk Mbo niveau 2 mee wordt gewerkt voldoen niet naar mijn mening. Leerlingen leren wel als ze betrokken worden bij hun eigen leerproces (Le Fevere de Ten Hove et al., 2008 en Pameijer, van Beukering & De Lange, 2009) om deze reden ben ik op zoek gegaan naar een methode die daar bij aansluit , en dat is MP .

Als professional mis ik een methodische tussenstap en pedagogische strategie van 'leren wat de docenten zegt dat de leerling moet leren' tot 'wat wil ik, als leerling, zelf leren?' De laatstgenoemde zelfsturende vraag is verwant met oplossingsgericht werken. Vanuit het oplossingsgerichte denken en werken met mensen is voor jongeren een methodische aanpak Mission Possible (hierna te noemen MP) ontwikkeld. Verdieping is te vinden in hoofdstuk 2.1.1 MP en oplossingsgericht werken.

MP is een leerervaring dat bestaat uit elf praktische stappen en kan als toegevoegde waarde hypothetisch gezien een ondersteuning bieden om de omslag te maken naar 'wat wil ik leren' en 'hoe ga ik dat aanpakken'?

Omdat ik de behoefte heb meer handelingsbekwaam te zijn omtrent de zelfsturing van de leerling ben ik mijzelf gaan afvragen hoe ik dit proces als studieloopbaanbegeleider en docent, nog beter dan ik nu al doe, zou kunnen aansturen. Vanuit de vraagstelling 'op welke wijze kan ik de leerlingen leren om hun

leerproces zelf invulling te geven, hun zelfsturende vaardigheden te vergroten' zodat ze zich betrokken en goed voelen bij hun leerdoelen kom ik uit op de volgende onderzoeksvraag.

Onderzoeksvraag.

Op welke manier helpt de methode Mission Possible mij om bij de leerlingen meer zelfsturing te ontwikkelen en hun welbevinden te vergroten?

Deelvragen:

Deelvraag 1a Hoe ervaren de SLB-leerlingen de methode Mission Possible?

1b Hoe ervaren collegae de methode Mission Possible?

1c Hoe ervaar ik de werkwijze/ de methode van Mission Possible in de rol studieloopbaanbegeleider?

2 Hoe sluit Mission Possible aan bij de zelfsturing de leerlingen en welke onderdelen van de methode zorgen voor meer zelfsturing?

3 Op welke wijze helpt Mission Possible het welbevinden van de leerling te vergroten en welke onderdelen van de methode zorgen voor groter welbevinden?

Kernbegrippen in onderzoek.

Uit de onderzoeksvraag voortkomend zijn de kernbegrippen van het onderzoeksthema: Mission Possible, bereiken van doelen, zelfsturing, zelfstandigheidsontwikkeling, sociaal emotionele ontwikkeling.

1.1 Praktische, maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie.

MP is een praktisch, gebruiksvriendelijke en transparante methode die gebruikt kan worden ter ondersteuning van de leerling om de overgang van het Vmbo naar het Mbo CGO te vergemakkelijken. Vanuit neurowetenschappelijk onderzoek blijkt dat rijping van de hersenen doorgaat tot ongeveer het 24^e levensjaar (Luken 2008). 'Een frontaalkwab in ontwikkeling betekent nu eenmaal: nog niet goed kunnen plannen, organiseren, prioriteiten stellen, anticiperen en problemen oplossen. Dat toch verwachten, is de mislukking inbouwen' (Nelis & Van Sark, 2009, p.75). De vraag blijft hoe deze ontwikkeling tot zelfsturing te bespoedigen of te bevorderen is en of het welbevinden van een jongere hierdoor wordt vergroot. Qua zelfsturing kan een

niveau 2 leerling in de problemen komen aangezien zij gemiddeld 17, 18 jaar zijn. Om vooruitgang te boeken in hun studieloopbaanontwikkeling hebben leerlingen sturing nodig van hun studieloopbaanbegeleider.

MP is een methode om leerlingen te ondersteunen hun doel te bereiken. Ik verwacht dat zij op deze wijze zelfsturing ontwikkelen en tevens hun welbevinden vergroten. Het belang van dit onderzoek wil ik om deze reden onderstrepen. De opbrengst en resultaten die ik verwacht zijn dat MP leerlingen helpt hun doelen te verwezenlijken zonder al te veel interventie van de studieloopbaanbegeleider. Ik verwacht dat als een leerling tegen studie-, sociaal emotionele of gedragsproblemen aanloopt de studieloopbaanbegeleider na constatering en overleg MP kan aanreiken als hulpmiddel. Een doel van het competentiegericht onderwijs is leerlingen leren tot meer zelfsturing te komen. Het competentiegerichte onderwijs op HZW niveau 2 zal meer tot zelfsturing kunnen komen door aanvulling van MP. De maatschappij kan een leerling aannemen die van school komt en een tool heeft geleerd om zelfstandig en vanuit zelfsturing om te gaan met een onopgelost studie-, sociaal emotioneel of gedragsvraagstuk.

1.2 Eerder onderzoek.

Op de HBO kennisbank staan onderzoeken naar MP die vergelijkbaar zijn met dit onderzoek. Het gaat in deze onderzoeken naar MP op een Vmbo, het speciaal basisonderwijs, een Reboundvoorziening en een cluster 4 school naar kinderen met sombere- en/of depressieve klachten en van jongeren met Autisme Spectrum Stoornissen (ASS). Op master programma onderwijswetenschappen staat een onderzoek naar 'Zelfsturing gaat niet vanzelf'. De link met deze onderzoeken naar MP en zelfsturing is dat de doelgroep noch het competentiegerichte onderwijs niet overeenkomstig zijn. Om deze reden is mijn onderzoek de tijdsinvestering waard.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader Onderzoek van MP

In hoofdstuk 2 wordt de theorie beschreven over MP en oplossingsgericht werken, wat de belangrijke begrippen, zoals zelfsturing, in mijn onderzoeksvraag zijn en wat de rol en houding van de begeleider zou kunnen zijn.

Het domein gedrag heb ik voor mijn onderzoeksvraag bestudeerd.

Als conclusie van het onderzoek hoop ik te vinden dat MP de zelfsturing op gedragsniveau van leerlingen verhoogt door hun welbevinden te vergroten. Ook kan zelfsturing worden ontwikkeld door de werkhouding te leren verbeteren door het enthousiasme voor de eigen doelen te vergroten.

2.1 Centrale begrippen.

2.1.1 MP en oplossingsgericht werken.

MP is een programma dat oorspronkelijk in Finland door Ben Furman is ontwikkeld: specifiek voor jongeren in de intramurale zorg en als grote zus van het programma Kids'Skills. Beide programma's zijn gebaseerd op de methode van het oplossingsgerichte denken. In Nederland is MP vertaald en voor leerlingen bewerkt door Caroline Beumer-Peeters (2010).

MP is een persoonlijk ontwikkelprogramma, een leerervaring voor jongeren en is gericht op die jongeren die iets in hun leven willen veranderen. Werken met MP leert jongeren lastige dingen te veranderen door gebruik te maken van hun sterke punten (Beumer-Peeters, 2010).

MP bestaat uit elf stappen die jongeren kunnen helpen doelen te stellen en deze ook waar te maken (zie bijlage 4)

Er zijn vijf fasen in het MP-programma:

1. Eigenaarschap: het doel is helder en van de jongere
2. Waardevol: voordelen zien
3. Vertrouwen: groeiend zelfvertrouwen
4. Succes waarnemen: positieve ontwikkelingen ervaren

5. Vooruitkijken op tegenslag: een goede voorbereiding daarop. Deze vijf fasen zijn verbonden met de vijf belangrijkste psychologische factoren van intrinsieke motivatie (Beumer-Peeters, 2010).

Insoo Kim Berg, Steve De Shazer en hun collega's van het Brief Family Therapy Center in Milwaukee zijn grondleggers van oplossingsgericht werken. In de jaren negentig werd het Amerikaanse model mede vorm gegeven en verfijnd door Europese collega's van Korzybski Instituut, Isebaert, Le Fevere de Ten Hove, Cauffman (Berg & Jong, 2004; Cauffman & Van Dijk, 2010). Het vooropstellen van concrete doelen, het geven van complimenten en de hoop op verandering zijn essentiële ingrediënten van de oplossingsgerichte werkwijze (Le Fevere de Ten Hove et al., 2008). De oplossingsgerichte benadering werkt met wat er in het moment is, gericht op de gewenste toekomst, met als doel problemen op te lossen (Beumer-Peeters, 2010). De oplossingsgerichte benadering is verwant met de positieve psychologie waarvan de grondleggers Seligman & Csikszentmihalyi zijn (Van der Wolf & Van Beukering, 2009). De positieve psychologie onderzoekt de sterke punten naast het werken aan zwaktes (wat gaat nog niet goed). Ze verbreedt reeds aanwezige kwaliteiten en bouwt daarop voort. Dit is wat MP, vanuit oplossingsgericht denken, voor ogen heeft. Het doel dat is gesteld is vaak al eerder een doel geweest. In andere omstandigheden in de levenscyclus zal het al eerder zijn doorlopen. Door MP te gebruiken wordt de jongere bewust gemaakt van de te maken stappen om het doel opnieuw te bereiken. "Door zich bewust te worden van eerder succes (of delen daarvan) en te erkennen en te identificeren welke vaardigheden en karaktereigenschappen daarvoor werden ingezet, worden deze hulpbronnen ook actief inzetbaar in het huidige project" (Furman & Beumer-Peeters, 2010, p.39). MP gaat uit van door de leerling al eerder verworven competenties en eigenschappen en gebruikt deze om een positief klassenklimaat te scheppen waardoor de leerling zich op haar gemak voelt. "Uit Spect-scan onderzoek blijkt dat concrete doelen, complimenten en hoop op verandering krachtige stimulators zijn van die zenuwbanen die actief zijn bij 'goede' gevoelens" (Le Fevere de Ten Hove et al., 2008, p.9). Het prettige gevolg is: meer interesse en meer in staat zijn om capaciteiten aan te spreken (Le Fevere de Ten Hove et al., 2008).

2.1.2 Zelfsturing.

Volgens Simons (2003) betreft zelfgestuurd leren het leren dat mensen zelfstandig doen zonder dat er al te veel sprake is van externe sturing. Luken (2008, p.3) definieert zelfsturing als een doorlopend proces waarin men handelingen richt op het bereiken van doelen die men zelf, op basis van een eigen visie kiest en herziet. Zelfregulatie wordt opgevat als hetzelfde, behalve dat de doelen al vaststaan. Lagerweij en Lagerweij-Voogt (2004, p.312) zien zelfsturing als het ontwikkelen van het vermogen om de eigen acties te regelen en te controleren op een manier die past bij de leeftijd.

In MP kan het begrip zelfgestuurd leren van Simons (2003) gezien worden als: de jongere leert zelfstandig zonder dat de begeleider veel sturing biedt. Bij zelfsturing volgens Luken (2008) richt de jongere haar acties op het bereiken van haar doel zoals zij dat zelf ziet en aanpast indien gewenst. Zelfsturing mag niet opgevat worden als 'zoek het zelf maar uit'. Zelfsturing mag wél opgevat worden als steun aan leerlingen om zicht te krijgen op hun wensen en ambities. "Door de leerling 'mederegisser' te maken en door aan te sluiten bij diens mogelijkheden, ontstaat er betrokkenheid bij het eigen leerproces. Het gaat om toenemende zelfsturing bij leerlingen." (Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009, p. 59). MP vervolgens helpt de leerling in elf stappen om zich het doel bewust te worden en het gestelde doel te bereiken.

Kritiek van Luken (2008) op het gebruik van het begrip zelfsturing in het onderwijs is dat van onze leerlingen iets wordt gevraagd wat de meeste volwassenen in onze maatschappij niet kunnen of om een andere reden niet doen. De vraag blijft hoe deze ontwikkeling tot zelfsturing te bespoedigen of te bevorderen is. MP is een methode om leerlingen te ondersteunen hun doel te bereiken en op deze wijze zelfsturing te ontwikkelen. Persoonlijk contact tussen leerling en docent is misschien wel het allerbelangrijkste voor de ontwikkeling van de leerling aldus Luken. Dit persoonlijk contact biedt een MP-begeleider.

2.1.3 Cognitie en positieve emoties verbonden met competentie, verbondenheid en autonomie leiden tot welbevinden.

Psychologe Fredrickson (2002) heeft empirisch onderzoek verricht naar de invloed van emoties op het denken. Als negatieve emoties ons beïnvloeden kan men terechtkomen in een soort ‘tunneldenken’, bij positieve emoties wordt het denken ruimer en opener. “Wanneer iemand een moment beleeft waarin positieve emoties als blijdschap, tevredenheid, interesse en liefde op de voorgrond staan, zou dit leiden tot het uitbreiden van het gedachten- en gedragsrepertoire” (Fredrickson, 2001, p. 198). In dit onderzoek wordt met behulp van MP aandacht besteed aan de positieve emoties op het gedrag van leerlingen. “Positieve emoties dragen bij aan het opbouwen van zowel lichamelijke en intellectuele als sociale en psychologische hulpbronnen die leiden tot het vergroten van de persoonlijke veerkracht” (Fredrickson, 2001, p. 199). Naast het vergroten van persoonlijke veerkracht brengt het MP-plan structuur aan in het gesprek en fungeert als geheugensteun.

De Self-determination Theorie (SDT) stelt dat bij mensen, om optimaal te functioneren, drie psychologische basisbehoeften moeten worden vervuld, namelijk de behoefte aan *competentie, verbondenheid en autonomie* (Deci & Ryan, 2002; Evelein, 2005). De behoefte aan competentie staat voor de wens om succes in het handelen te ervaren. Met MP is dit precies het doel. Verbondenheid is het ervaren van positieve en warme relaties met mensen. Dit is de groepssfeer die men over het algemeen in een studieloopbaangroep wil creëren om het welbevinden van de leerling te bevorderen. Autonomie staat voor het ervaren van ruimte voor de eigen keuzes, gedachten en ideeën. Als MP begeleider staat men één stap achter de leerling, juist om de leerling zich bewust te laten worden van haar eigen keuzes, gedachten en ideeën. Vervulling van deze drie basisbehoeften leidt tot welbevinden, zelfvertrouwen, betere aanpassing aan de omgeving, het effectief omgaan met en functioneren in moeilijke omstandigheden ('coping') en psychologische groei (Deci & Ryan, 2002).

“Het woord ‘welbevinden’ verwijst naar een subjectieve beleving van positieve aard” (Veenhoven, 2011, p.1). Volgens Stevens (1997, p. 7) “doen leraren ertoe voor leerlingen en leerlingen doen ertoe voor leraren en deze wederkerige betekenis is geen onderwijskundige, maar een persoonlijke, een betekenis in de zin van

wederzijds welbevinden. Leraren en leerlingen bepalen elkaars welbevinden en elkaars ontwikkelingskansen.”

Om te onderzoeken hoe het welbevinden van de leerlingen in de klas is blijkt de klimaatschaal een genormeerd instrument te zijn om het pedagogisch klimaat (het welbevinden) in de klas in beeld te brengen (Donkers, 2009).

2.2 Gesprekken met leerlingen en het stellen van doelen.

Marzano (2010) zegt dat het stellen van doelen over het algemeen het proces is waarbij een richting voor leren wordt vastgesteld. Het is een vaardigheid waarmee succesvolle mensen hun korte- en lange termijn wensen realiseren. In de praktijk van dit onderzoek valt op dat voor de leerlingen het stellen van doelen voor de beroepspraktijkvorming lastig is. Dit onderzoek gaat dieper in op de betrokkenheid van de leerlingen bij hun eigen ontwikkelingsproces. Naar mijn mening bereikt men haar doel gemakkelijker als men er echt voor kunt gaan, als men het zelf kiest omdat men ziet, voelt en weet dat dit haar verder zal brengen dan daar waar men nu staat. De onderwijsbehoeften zijn onderwerp van gesprek: wat heb je nodig en welke hulp zou jij willen krijgen om dit doel te behalen? Het gaat in dit gesprek om afstemming en wisselwerking (Van der Wolf & Van Beukering, 2009).

2.3 De rol van de studieloopbaanbegeleider.

De begeleide jongere is in een gelijkwaardige relatie met zijn begeleider, met wie zij samenwerkt. Zij is de eigenaar van haar eigen problemen, toekomstdromen, doelen en oplossingen (De Jong & Berg, 2004; Bannink, 2006; Cauffman & Van Dijk, 2010). Als begeleider volgt men alleen het proces. De begeleider concentreert zich op vragen naar uitzonderingen van al aanwezige verbetering. Men focust zich dus niet op het probleem van de leerling, geen enkel probleem doet zich immers altijd voor volgens Beumer-Peeters (2010).

2.4 Kritische vergelijking meerdere theorieën en ontwikkeling eigen werktheorie.

Tegenargumenten voor oplossingsgericht werken komen uit de probleemoplossende benadering. Deze laatst genoemde benadering gaat sterk uit van de professionele deskundigheid in het opstellen van probleemanalyses en interventies. Gingerich in Berg en Jong (2009) beweert dat sommige cliënten zich volledig hulpeloos lijken te

voelen alsof verandering niet mogelijk is. Het praten over veranderingen lijkt nutteloos en zelfs dwaas voor deze cliënten. Andere cliënten geloven dat zij het probleem moeten begrijpen voordat er een verandering kan plaatsvinden. Volgens hen heeft het geen zin te praten over een verandering voordat het probleem is uitgespit.

Vergelijkt de onderzoeker MP met het steeds bekender wordende School Wide Positive Behaviour Support (hierna te noemen SWPBS) van Golly & Sprague (2009) dan gaat het bij SWPBS om positieve gedragsmodificatie en bij MP om intrinsieke motivatie van de leerling. De humanistische psychologie van Maslow heeft veel aandacht voor leren als sociaal proces zoals bij SWPBS. Het gaat in de humanistische psychologie om het doorbreken van het eerder geleerde, het bewust zoeken naar alternatieven en construeren van nieuwe betekenis. De kritische leertheorie: “leren waarin de opvattingen (ideeën, kennis) die tot dan toe voor waar werden gehouden, opnieuw worden gezien en stukje bij beetje vervangen door andere” (Bolhuis, 1995/2002, p. 203). MP kan een aanvulling zijn op de al bestaande opvattingen. Op dit punt raken het humanistische gedachtengoed, de kritische leertheorie en oplossingsgericht werken elkaar.

Samenvattend kan men concluderen dat de theorie van oplossingsgerichte aanpak en zelfsturing leerlingen kan ondersteunen om op een betrokken en positief gestemde wijze hun doel te bereiken. Als ik deze theorie koppel aan mijn onderwijspraktijk zie ik dat leerlingen niet voldoende betrokken en zelfgestuurd kunnen werken.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie –Dataverzameling en –analyse

In hoofdstuk 3 worden doel, onderzoeksstrategie, -paradigma, -methoden beschreven en wie de belanghebbenden en respondenten zijn. Wat zijn kwaliteitseisen van het praktijkgerichte onderzoek en hoe kan antwoord verkregen worden op de deelvragen van het onderzoek.

3.1 Het doel.

Het doel van het onderzoek is een verbetering, verandering van mijn werkcontext alsmede de ontwikkeling van mijn competenties als professional (zie Hoofdstuk 5). De verbetering is dat de leerling een stem krijgt ('voicing'), de professional één stap achter de leerling blijft en de leerling een MP krijgt aangeboden om zicht te krijgen op haar wensen en ambities. Het doel van het onderzoek is ook om te komen tot een verbetering van resultaten in de zelfsturing binnen het competentie gerichte onderwijs door de invulling van de individuele studieloopbaangesprekken. De individuele studieloopbaangesprekken kunnen hun voortgang vinden in het groepsproces van de lessen 'begeleiding bij beroepsprestaties' welke ook wordt gegeven door de studieloopbaanbegeleider. Dit zou een verandering voor de praktijk kunnen bewerkstelligen.

3.2 Onderzoeksstrategie en onderzoeksparadigma.

De onderzoeksstrategie is actieonderzoek wat bestaat uit een onderzoeksdeel en een handelingsdeel. Kemmis (2009) benoemt een praktijkgericht actieonderzoek een onderzoek waarbij de overige betrokkenen ook een stem hebben in dat wat er gebeurt. Zij zijn immers degenen die de effecten van het onderzoek zullen merken; hun meningen en reacties zijn van belang. Er is sprake van een wederzijdse en wederkerige relatie. Als professional kijkt men naar de wijze van handelen, de verandering en naar de uitkomsten.' Voicing' (een stem geven aan) en 'empowerment' (krachtig het eigen standpunt leren weer geven) spelen een grote rol in dit actieonderzoek. Via een onderbouwde en systematische aanpak kunnen professionals hun beroepspraktijk verbeteren of veranderen (De Lange et al., 2011). Het is een kritisch- emancipatorisch onderzoek paradigma gebaseerd op de

emancipatie van de leerling. De onderzoeker wil de leerling een stem geven en hun mening horen. “Tevens speelt het interpretatieve onderzoeksparadigma een rol omdat de situatie bekeken dient te worden door de ogen van de deelnemers in plaats van door de bril van de onderzoeker” (Cohen et al., 2000, pp. 20 -21).

3.3 Belanghebbenden en respondenten.

De personen, groepen en partijen die betrokken zijn bij het onderzoek zijn: zestien leerlingen niveau 2 , collegae, de onderwijsinnovator, trajectbegeleider en trajectcoach. De rol die de leerlingen krijgen bij de formulering van mijn onderzoeksvraag en de opzet van het onderzoek is: ‘voicing’, invullen enquête, vragenlijst over hoe de individuele studieloopbaangesprekken het afgelopen jaar op hen zijn overkomen. Een semigestructureerd interview met onderwijsinnovator over zelfsturing binnen CGL staat mede op de onderzoeksmethodelijst. Mede dankzij haar inbreng kan ik borg staan voor triangulatie van onderzoeksmethoden.

3.4 Onderzoeksmethodes.

De onderzoeker wil het vooronderzoek van leerlingen analyseren en de Likert-schaal multiple-choice 4 punt- of 2 puntschaal inpassen. Ook wil de onderzoeker de beginsituatie van de onderzoeker beschrijven, naar aanleiding van het vooronderzoek van de leerling. De leerlingen vullen een scoreformulier in voor de aanwezigheid van oplossingen (zie bijlage 4) opgesteld door Durrant (2007). In de individuele studieloopbaangesprekken en naast de les, bijvoorbeeld in een werken aan beroepsprestaties les (WAB-les) worden individuele gesprekjes –interviewvragen gesteld en vragenlijsten afgenomen (zie bijlage 5) . Een focusgroepsgesprek (Bijlage 6) wordt gehouden met als doel meer inzicht te verkrijgen in hoe de leerlingen denken over MP in een veilige en stimulerende omgeving (Litosseliti in De Lange et al., 2011). In het logboek noteert de onderzoeker ideeën, de headlines en inzichten met gesprekken met ‘critical friends’ en collegae. Na elke MP-gesprek stelt de onderzoeker zichzelf én de leerling vier enquêtevragen (zie bijlage 5). De onderzoeker wil opnames maken van de individuele studieloopbaangesprekken met leerlingen. Mogelijk kunnen deze opnames van MP en oplossingsgericht werken,

uiteeraard na goedkeuring van de leerling, gebruikt worden na het onderzoek in overdracht naar collegae.

3.4.1 Data-analyse

De deductieve benadering is de beginsituatie, men gaat uit van de theoretische notities zoals die in de literatuur over MP en zelfsturing van jongeren naar voren worden gebracht. Tevens wordt met de inductieve benadering gewerkt, deze probeert zoveel mogelijk onbevangen of meer afzonderlijke verschijnselen waar te nemen (De Lange et al., 2011). De onderzoeker gaat uit van 'emerging', dat wat 'uit zichzelf' naar boven komt. Ook worden er vanuit de inductieve benadering vragen aan de leerlingen opgesteld als 'hoe denk jij tot meer zelfsturing te komen' ? Zo bouwen we vanuit de praktijk naar een eigen werktheorie toe. Volgens Wideen, Mayer-Smith en Moon in Korthagen en Lagerwerf (2009) blijkt het effectiever om te werken met de inductieve aanpak. Men sluit namelijk aan bij de behoeften en ervaringen van de leerlingen. Nadat er een interview is geweest met de onderwijsinnovator analyseer ik tekst- georiënteerde data. Dit is een belangrijke vorm van kwalitatieve data-analyse.

3.5 Kwaliteitseisen PGO.

3.5.1.Triangulatie, validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid.

Triangulatie in een praktijk gericht onderzoek is een belangrijk criterium (Harinck, 2009) en houdt in dat er verschillende gegevensbronnen worden gebruikt. In dit onderzoek staan de leerlingen, de onderwijsinnovator en de onderzoeker zelf borg voor triangulatie in onderzoeksgroep. De validiteit, dat wil zeggen meet het onderzoeksinstrument werkelijk wat de onderzoeker zegt of denkt te meten (De lange et al., 2011, p. 61), komt in dit onderzoek naar voren in de opgestelde criteria en de door de onderzoeker getrokken conclusies. De betrouwbaarheid (De Lange et al., 2011) hangt af van de verslaglegging van het onderzoek en of deze voldoende gedetailleerd en concreet is. De onderzoeker kijkt hierbij of de uitkomsten van het onderzoek ook toepasbaar zijn op een andere Mbo-school.

3.5.2 Ethische aspecten.

De ethische aspecten waar je aan voldoet zijn de aspecten opgenomen in de gedragscode praktijkgericht onderzoek van HBO-raad. Als onderzoeker onderschrijft men bewust het professionele en maatschappelijke belang. Als onderzoeker is men respectvol, zorgvuldig en integer. Tevens verantwoord zij haar keuzes en gedrag. In eerste instantie vraag ik de leerlingen of ze mee willen werken aan een onderzoek voor de studie Master Special Educational Needs (zie bijlage 2). De leerlingen worden mondeling en schriftelijk op de hoogte gesteld. De directeur heb ik vorig jaar mijn plan voorgelegd en hij heeft meegedacht. De opleidingsmanager heeft toestemming gegeven voor mijn onderzoek. De trajectbegeleidster en de studietoestemmer worden benaderd en gevraagd om hun mening omtrent MP, tevens staat mogelijk samenwerking met hen centraal. Om samenwerking te bevorderen inzake het onderzoek is het belangrijk om draagvlak te creëren in onze organisatie. In een teamvergadering in april 2013 geef ik uitleg over het onderzoek naar MP en vraag de collegae naar hun mening over MP. Op deze wijze kan ik open, transparant en navolgbaar zijn.

De handtekeningen van de leerlingen waarmee zij medewerking verlenen aan het onderzoek staat op het toestemmingsformulier. Voor anonimiseren van hun persoonlijke gegevens sta ik borg. De leerling mag weigeren deel te nemen aan het onderzoek. In het onderzoek werk ik samen met de leerlingen door les te geven, individuele studieloopbaangesprekken te voeren, contact te onderhouden via de mail. De onderzoeker betreft en informeert collegae. Leerlingen en collegae mail ik mijn bevindingen van het onderzoek door na goedkeuring van de Opleidingsmanager.

3.6 Hoe ervaren de leerlingen en de onderzoeker de methode MP?

Om antwoord te krijgen op de hierboven beschreven deelvraag zal ik een vragenlijst voor de leerling opstellen met open en gesloten vragen nadat ik MP heb ingevoerd in de studieloopbaanbegeleiding. De regulatieve cyclus voor adequaat handelen van Van Strien (in De Lange et al., 2011) wordt ingezet. Het doel is de situatie te veranderen of te verbeteren. Deze regulatieve cyclus omvat de stappen: probleemstelling → diagnose → plan → ingreep → evaluatie (zie bijlage 7 en 8). Deze cyclus herhaal ik twee keer: in januari 2013 en in april 2013.

Voor het antwoord op deze deelvraag doet de onderzoeker een beroep op de reflectief onderzoekende houding.

- Hoe ervaar ik als reflectieve professional de werkwijze van MP in de rol studieloopbaanbegeleider? De onderzoeker stelt zichzelf vragen als:
 - wat kan ik doen om de leerling te stimuleren zichzelf vragen te stellen omtrent dat wat zij zelf wil leren?
 - welke oplossingsgerichte vragen stel ik?

3.6.1 Hoe sluit MP aan bij de zelfsturing de leerlingen?

Via het Pedagogisch domein: cluster sociaal emotionele ontwikkeling en de taakaanpak en werkhouding (zie bijlage 8) zal er een onderverdeling te maken zijn in welk pedagogisch domein en begrip, daaraan gekoppeld, de leerling haar keuze maakt. Dit kan zijn domein Sociaal Emotionele Ontwikkeling (voortaan afgekort als SEO) gericht op bijvoorbeeld zelfbeeld, communicatie of zelfvertrouwen. In domein taakaanpak en werkhouding kan een voorbeeld zijn aandacht voor concentratie, motivatie /plezier voor leren en zelfsturing. Op deze wijze kunnen leerdoelen ook gevonden worden in verbinding met de competenties en/of speciale onderwijsbehoeften van leerlingen. Zelfsturing zal vanuit de keuze die zij maken op basis van persoonlijke voorkeur en mede-eigenaarschap van die doelen tot ontwikkeling komen. In de individuele studieloopbaangesprekken kunnen de leerdoelen in overleg met studieloopbaanbegeleider en leerling geformuleerd en procesmatig begeleid worden.

3.6.2 Op welke wijze helpt MP het welbevinden van de leerling te vergroten en welke onderdelen van de methode zorgen voor groter welbevinden?

Door middel van de vragenlijsten (zie bijlage 5) en in focusgroep (zie bijlage 6) zal antwoord worden verkregen op deze vraag. De onderdelen van de methode MP bepalen de uitkomst.

In dit hoofdstuk zal een overzicht gegeven worden van de verzamelde data per deelvraag om de onderzoeksvraag te beantwoorden: Op welke manier helpt de methode MP mij om bij de leerlingen meer zelfsturing te ontwikkelen en hun welbevinden te vergroten?

Deelvragen:

Deelvraag 1a Hoe ervaren de SLB-leerlingen de methode MP?

1b Hoe ervaren collegae de methode MP?

1c Hoe ervaar ik de werkwijze/ de methode van MP in de rol studieloopbaanbegeleider?

2 Hoe sluit MP aan bij de zelfsturing de leerlingen en welke onderdelen van de methode zorgen voor meer zelfsturing?

3 Op welke wijze helpt MP het welbevinden van de leerling te vergroten en welke onderdelen van de methode zorgen voor groter welbevinden?

4.1 Hoe ervaren de SLB-leerlingen de methode MP?

Om deze deelvraag te beantwoorden zijn vragenlijsten (zie bijlage 5B) afgenomen, interviews individueel, en gezamenlijk interviews in de focusgroep.

4.1.1 Vragenlijst leerlingen.

Van de 16 Leerlingen werken zeven leerlingen mee aan het onderzoek MP. De cyclus van vragen wordt gestart in februari 2013 en herhaalt in april 2013 (zie bijlage 7 en 8).

Door middel van open vragen is gevraagd wat leerlingen vonden van MP als methode om het doel te bereiken (zie bijlage 5 A). Daarnaast zijn binnen een focusgroep interviews afgenomen (zie bijlage 5 B) en is er een uitwisseling tussen de deelnemers geweest. Er zijn ook bij vier deelnemers individuele interviews afgenomen (zie bijlage 9), waarvan een N=1 studie verbatim (zie bijlage 5 C) is uitgewerkt. De vragen in de focusgroep zijn mondeling en schriftelijk beantwoord

door de leerlingen. In bijlage 6 staan de vragenlijsten gevolgd door de interviews tijdens de focusgroep.

De volgende antwoorden zijn gegeven op de vraag 'wat vind je van MP als methode om je doel te bereiken'.

Van de zeven leerlingen vinden vier leerlingen MP een leuke methode, uitdagend en makkelijk te beantwoorden. Daarnaast hebben vier van de zeven leerlingen ook nog overige opmerkingen gemaakt:

- Goede focus op doel, helpt me erg goed en je schrijft het van je af
- Ik weet nu hoe ik met mezelf beter kan omgaan
- Goed, vooral stap 1 Doel en Stap 3 Support
- Ik vind MP heel goed en het helpt je sterker te worden en het helpt je je doel te bereiken.

Op de vraag wat 'voor gevoel krijg je bij het werken aan MP' geeft elke leerling een ander antwoord. In bijlage 5 staat het complete overzicht van de data. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de antwoorden die zij geven.

- acceptatie,
- angst los laten,
- leuk,
- goed en positief gevoel.
- heel fijn zelfverzekerd, enthousiast gevoel
- een goed gevoel, dat je je doel zeker kan opvolgen-eerst niet leuk maar daarna wel
- heel verdrietig maar nu opgelucht.

Gezamenlijk interviews in de focusgroep.

Vanuit de focusgroep komen de volgende antwoorden op de deelvraag 'hoe ervaar jij MP als methode om je doel te bereiken'. Hieronder volgt een overzicht van wat de leerlingen ervan vonden waarbij alle antwoorden verschillend waren.

- Alle vragen helpen het van je af te zetten
- Ik vind het leuk en ook leerzaam
- Je raakt gefocust op je doelen
- Erg goed, heeft me goed geholpen
- Ik vind het een leuke methode. De vragen zijn uitdagend en makkelijk te beantwoorden.
- Ik ervaar MP als een leerdoel voor mezelf en ik weet hoe ik daar nu mee om moet gaan.

-Ik vind dat MP een heel goed boekje is. Vooral de eerste en derde stap vanuit het boekje van MP

Op de deelvraag wat voor gevoel krijg je bij het werken aan MP geeft elke leerling in de focusgroep een ander antwoord. Hieronder de antwoorden, deze komen overeen met de antwoorden uit de vragenlijsten.

- Acceptatie, angst los laten
- Leuk
- Een goed positief gevoel
- Goed gevoel
- Een heel fijn, zelfverzekerd gevoel
- Goed gevoel, dat je je doel zeker kan opvolgen
- Een zelfverzekerd, enthousiast gevoel.

Deelconclusie.

Het merendeel van de leerlingen vonden MP goed en leuk, staan er positief tegenover en heeft hen geholpen. De antwoorden variëren van 'je raakt gefocust op je doelen tot 'ik ervaar MP als een leerdoel voor mezelf en ik weet hoe ik daar nu mee om moet gaan'. De gevoelens die leerlingen ervaren variëren van acceptatie tot een zelfverzekerd, enthousiast gevoel.

4.1.2 Vragenlijst collegae.

Uit de vragenlijst die vier collegae hebben ingevuld (zie bijlage 10) waarin naar de ervaring met betrekking tot MP wordt gevraagd, komt naar voren dat alle vier de collegae MP bruikbaar vinden. Tevens vinden drie collegae MP bruikbaar ter ondersteuning van de SLB.

De antwoorden worden hieronder genoemd.

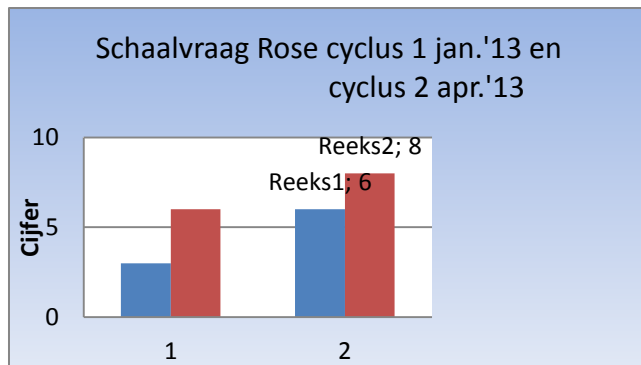
a. Alle 4 de collegae vinden MP bruikbaar voor de leerlingen.
b. Drie collegae vinden MP een bruikbaar instrument ter ondersteuning van de SLB terwijl één collega zowel 'ja' als 'nee' zegt omdat zij opmerkt dat MP geen doel op zich gezien moet worden.

4.1.4 Ervaringen onderzoeker.

Om de deelvraag 1 c te beantwoorden heeft de onderzoeker een logboek bijgehouden en in deze cyclus 2 maal de onderstaande vragen beantwoord (zie bijlage 11). De onderzoeker heeft zichzelf bewust op video-opname gezet en is deze gaan bekijken. De focus gaat uit naar de vragen die de onderzoeker stelt of zij 'één stap achter de leerling blijft' en dus oplossingsgerichte vragen stelt.

Logboek.

Op de vraag die de onderzoeker stelt of zij 'één stap achter de leerling blijft' blijkt dat op de schaalvraag in de eerste fase van de cyclus zij in beginsituatie 3 punten scoort waarin het cijfer 0 betekent luisteren en adviezen geven en het cijfer 10 betekent luisteren en oplossingsgerichte vragen stellen. Na alle gesprekken te hebben gevoerd geeft zij een zes aan in cyclus 1. In de tweede fase van de cyclus geeft de onderzoeker een zes aan en tijdens en na de reeks komt zij uit op een acht. In de hier onderstaande grafiek is cyclus 1 na individuele gesprekjes met leerlingen en 2 is de tweede cyclus na alle data in april 2013. De onderstaande grafiek illustreert deze feiten.

Grafiek 1

Conclusie:

Conclusie vanuit deze deelvraag bezien is dat de onderzoeker een sprong van drie naar acht heeft gemaakt in luisteren, oplossingsgerichte vragen stellen en dus 'één stap achter de leerling blijven'.

Deelconclusie.

De deelconclusie van deelvraag 1 is dat ervaringen van zowel leerlingen, collega's en de onderzoeker zijn dat zij MP bruikbaar vinden.

4.2. Zelfsturing

Voor het beantwoorden van deelvraag 2 'hoe sluit MP aan bij de zelfsturing de leerlingen en welke onderdelen van de methode zorgen voor meer zelfsturing' worden een vragenlijst (zie bijlage 5), het gezamenlijk Interview focusgroep (zie bijlage 6) en interview onderwijsinnovator (zie bijlage 12) gebruikt.

4.2.1. De vragenlijst.

Van de 7 leerlingen 5 leerlingen geven aan dat ze vanuit zichzelf stappen kunnen zetten richting hun doel. Eén leerling geeft aan voorwerk te hebben gedaan omdat het te bereiken doel later in de tijd ligt (organiseren van een lezing). Een andere leerling was zich onbewust onbekwaam betreffende haar assertiviteit doch toen zij zich bewust werd en zich stap voor stap ontwikkelde, bereikte zij in 3 maanden haar doel.

Alle zeven leerlingen geven aan zélf acties te kunnen ondernemen.

Hieronder de toelichting van vier leerlingen:

- nooit opgeven
- meer thuis studeren
- de goede vragen van MP helpen mij actie te ondernemen en dingen los laten
- door gaan, je gaat nadenken.

Alle zeven zélf ondernomen acties worden hieronder genoemd.

- bijlessen nemen
- thuis studeren
- mijn doel is bereikt
- de hele opdracht is op jezelf gericht
- je leert jezelf kennen en je kansen vergroten
- in jezelf te geloven
- ik heb zelfs om een tweede boekje van MP gevraagd én gekregen!

Vier leerlingen zeggen in twee gesprekken met studieloopbaanbegeleider en elkaar elke week vier uur in de studieloopbaanbegeleiding en begeleiden aan beroepsprestatie lessen te werken, hun doel te kunnen bereiken. Eén leerling praat daarnaast ook met haar familie en één leerling heeft haar doel al bereikt, zij vertoont inmiddels assertief gedrag in de beroepspraktijkvorming. Eén leerling geeft aan meer ondersteuning te willen.

Deelconclusie.

Alle onderzochte leerlingen geven aan dat zij met behulp van MP zélf tot acties kunnen overgaan om hun doel te bereiken.

4.2.2. In de focusgroep met zeven leerlingen met betrekking tot de vraag 'hoe ervaar jij MP met betrekking tot zelfsturing' komen de onderstaande antwoorden.

- Ik word door de vragen aan het denken worden gezet 'hoe kan ik ervoor zorgen dat er gebeurt dat wat ik wil dat het uiteindelijk wordt'. Dan maak je daarna je doelen
- Je gedachten veranderen ook je schakelt om van 'hé het werkt'
- Belangrijk is dat je gelooft in jezelf en in je doelen en dat je dat kunt bereiken! De methode MP ondersteunt je zo dat je zelf tot actie komt: heldere stappen I = willen II= gedachten III= doen IV= bereiken
- Supporters zijn gewenst, delen van gevoelens maakt je sterker
- Als je in jezelf gelooft, wat een sterk positief gevoel geeft, dan kom je ook tot meer zelfsturing, dat gaat automatisch
- Ik kan MP vooral op mijn eigen wijze doen.

Deelconclusie.

Tot zelfsturing komen gaat gepaard met nadenken over je doel. Je gedachten kun je zelf omschakelen. De methode MP ondersteunt je zo dat je zelf tot actie komt.

Op het onderdeel 'Welke van de MP vragen deden jou je doel bereiken en tot actie overgaan' beantwoorden alle zeven leerlingen dat stap 1, 3, 4, 7, 11 hen activeerden. In schema gezet zien de stappen en aantal leerlingen die deze stappen kozen er zo uit.

Stap 1 Doel	7 leerlingen
Stap2 Voordelen	4 leerlingen
Stap 3 Support	7 leerlingen
Stap 4 Symbool	7 leerlingen
Stap 5 Vertrouwen	3 leerlingen
Stap 6 Hulpbronnen	3 leerlingen
Stap 7 Schalen	7 leerlingen
Stap 8 Actie	4 leerlingen
Stap 9 (Web)log	2 leerlingen
Stap 10 Tegenslag	5 leerlingen
Stap 11 Succes vieren	7 leerlingen

Tabel 2

Conclusie: Stap 1, 3, 4, 7 en 11 worden door alle leerlingen genoemd.

Deelconclusie.

Alle onderzochte leerlingen geven aan dat zij met behulp van MP zélf tot acties kunnen overgaan om hun doel te bereiken.

4.2.3. Interview Onderwijsinnovator (zie bijlage 12)

In het interview betreffende de deelvraag 'hoe sluit MP aan bij de zelfsturing de leerlingen' worden de volgende termen kort besproken: I onderwijsvisie en zelfsturing, II zelfsturing als maatschappelijke vaardigheid, III zelfsturing een kwetsbaar begrip, IV ultieme zelfsturing.

I De unit Gezondheidszorg, Welzijn & Laboratoriumtechniek (voortaan afgekort als GWL) heeft in haar onderwijsvisie expliciet aandacht besteed aan het 'groeimodel': het is de bedoeling dat alle cursisten die door ons worden opgeleid groeien in hun eigen zelfsturing (hoe groot of klein die stapjes ook zijn). Je moet de leerlingen Tools in handen geven zoals MP. MP mag dan niet als doel op zich gezien worden maar als hulpmiddel. Je moet volgens mij leerlingen duidelijk maken dat MP een hulpmiddel is om systematisch met doelen en acties om te gaan. De afgelopen jaren hebben de onderzoeken naar het werken van de hersenen veel nieuwe inzichten geboden. Ik geloof er heilig in dat iedereen wel een stap vooruit komt m.b.t. zelfsturing. De mate waarin leerlingen in zelfsturing (kunnen) groeien hangt ook af hun sociale netwerk en de begeleiding (in de praktijkinstelling waar zij stage gaan lopen).

II Maatschappelijke vaardigheid.

Zelfsturing is een maatschappelijke vaardigheid die zeker in beroepsonderwijs een belangrijke plaats inneemt. Mensen moeten leren meer zelf sturing aan hun leven te geven.

III Een kwetsbaar begrip.

Ik denk ook dat zelfsturing is een kwetsbaar begrip is. Je kunt terugvallen en dan moet je het weer opnieuw oppakken. Zelfsturing is een vaardigheid die je kunt verliezen voor een deel daarom blijft het ook een proces dat je hele leven doorgaat.

IV Ultieme zelfsturing.

Ultieme zelfsturing vind ik die momenten dat iemand zelf om hulp vraagt op het juiste moment. Het is een criterium voor zelfsturing dat je die (hulp-)vraag durft te stellen. Dat moeten leerlingen leren, ook al doet de hele klas dat allemaal zelf dat die ene leerling toch die vraag durft te stellen.

Conclusie uit het interview met de onderwijsinnovator betreffende de deelvraag 'hoe sluit MP aan bij de zelfsturing de leerlingen' is dat een leerling qua zelfsturing binnen de opleiding groeit en dit afhangt van hun sociale netwerk en de begeleiding (in de beroepspraktijkvorming). Misschien sluit MP goed aan qua zelfsturing. Zelfsturing is een proces van levenslang leren waarin je de verworven vaardigheid, tijdelijk, kwijt kunt raken. Ultieme zelfsturing is dat de leerling die (hulp-)vraag durft te stellen.

Deelconclusie.

Uit het interview blijkt dat een leerling in opleiding qua zelfsturing groeit en MP gezien wordt als hulpmiddel om in zelfsturing te groeien. Zelfsturing van leerlingen hangt af van het sociale netwerk en de begeleiding (in de beroepspraktijkvorming).

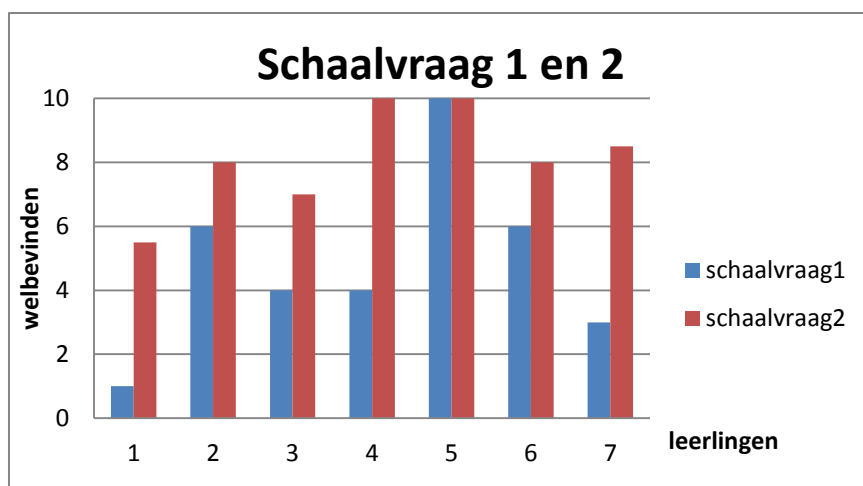
4.3. Op welke wijze helpt MP het welbevinden van de leerling te vergroten en welke onderdelen van de methode zorgen voor groter welbevinden?

Vanuit de vragenlijst en het focusgroepsinterview afgenomen bij leerlingen komen op de volgende antwoorden.

4.3.1. Vanuit de vragenlijst komen hieronder de volgende verschillende antwoorden.

- Ja, ik kom steeds dichterbij mijn doel, dat voelt goed, ik wil ook meer
- Ik word er gelukkiger van, ik weet waar mijn doelen liggen
- Soms negeerde ik in mijn leven bepaalde vragen, ik ging eraan voorbij maar met MP kon ik er niet omheen
- MP heeft me gestimuleerd om na te denken, ik ben vrolijker, ik ben veel meer positief
- Ik schrijft het als het ware van mij af en laat het achter me, ik laat het los
- Als ik het naleest ben ik blij dat ik eruit ben of dat ik een stap verder ben.

Vanuit de schaalvraag van 1 -10 gezien waarin 1 is ik voel me slecht op school en 10 is ik voel me prima op school, blijkt uit de onderstaande grafiek dat het welbevinden van alle zeven leerlingen door MP is toegenomen in de tweede cyclus april 2013 ten opzichte van januari 2013.

Grafiek 2

De conclusie is dat het welbevinden van alle leerlingen wordt bevorderd.

4.3.2. In van het focusgroepsinterview geven zes leerlingen aan dat hun welbevinden wordt vergroot door te werken aan MP. Voor één van de zes was dit was het juiste moment om aan haar doel te gaan werken. Eén leerling kon al zichzelf zijn. Hieronder aanvullende antwoorden.

- het laat me nadenken
- ik voel me prettiger in de klas en heb meer zelfvertrouwen want ik voel me gelukkig
- ik voel me vrijer
- ik krijg er zelfvertrouwen en energie van.

4.3.3. Op de vraag 'welke onderdelen van de methode zorgen voor meer welbevinden' worden door alle zeven leerlingen stap 1, 3, 4, 7 genoemd. Door 5 leerlingen stap 10, 11. Door 4 leerlingen stap 2 en 8 en door één leerling stap 5, 6 en 9. In tabel 3 ziet men de stappen en aantal leerlingen die deze stappen kozen.

Stap 1 Doel	7 leerlingen
Stap2 Voordelen	4 leerlingen
Stap 3 Support	7 leerlingen
Stap 4 Symbool	7 leerlingen
Stap 5 Vertrouwen	1 leerling
Stap 6 Hulpbronnen	1 leerlingen

Stap 7 Schalen	7 leerlingen
Stap 8 Actie	4 leerlingen
Stap 9 (Web)log	1 leerling
Stap 10 Tegenslag	5 leerlingen
Stap 11 Succes vieren	5 leerlingen

Tabel 3

Deelconclusie.

Voor meer zelfsturing en welbevinden binnen MP zorgen:

Stap 1 Doel, Stap 2 Voordelen, Stap 3 Support, Stap 4 Symbolen (geloof) en Stap 7 Schalen.

4.4. Conclusie deelvragen.

Uit de in dit hoofdstuk beschreven data komt naar voren dat zowel leerlingen, collega's en de onderzoeker MP bruikbaar vinden. Alle onderzochte leerlingen geven aan dat zij met behulp van MP zélf tot acties kunnen overgaan om hun doel te bereiken. Een leerling groeit qua zelfsturing binnen de opleiding. Het welbevinden van leerlingen wordt vergroot door te werken aan MP.

Hoofdstuk 5 Beantwoording onderzoeksvraag; conclusies en discussie

In dit hoofdstuk worden de deelvragen gekoppeld aan de onderzoeksvraag. Er worden conclusies getrokken van de onderzoeksresultaten met behulp van de theorie naar de onderwijspraktijk.

5.1 Verzamelde data en conclusies in combinatie met theoretisch kader.

Op welke manier helpt de methode MP mij om bij de leerlingen meer zelfsturing te ontwikkelen en hun welbevinden te vergroten?

5.1.1 Deelvraag 1

Uit de deelconclusie van de data blijkt dat zowel leerlingen, collegae, de onderwijsinnovator en de onderzoeker MP bruikbaar vinden. Beumer-Peeters (2010) zegt dat leerlingen zichzelf stap voor stap kunnen leren sturen door de vijf fasen in het MP-programma: het heldere doel, de voordelen zien, groeiend zelfvertrouwen, positieve ontwikkelingen ervaren en vooruitkijken op tegenslag. Uit de vragenlijst komt naar voren dat zij zelfstandig aan hun doel kunnen werken en hulp aan krachtbronnen vragen wanneer gewenst. De intrinsieke motivatie wordt met de hiervoor genoemde vijf fasen aangeboord (Beumer-Peeters, 2010). Leerlingen geven in deelvraag 1 aan het leuk te vinden om aan MP te werken, het helpt je sterker te worden en het helpt je je doel te bereiken. De antwoorden variëren van 'je raakt gefocust op je doelen' tot 'ik ervaar MP als een leerdoel voor mezelf en ik weet hoe ik daar nu mee om moet gaan'. De gevoelens die leerlingen ervaren variëren van acceptatie tot een zelfverzekerd, enthousiast gevoel. De data onderschrijven wat Le Fevere de Ten Hove et al. (2008, p.9) zeggen "concrete doelen, complimenten en hoop op verandering krachtige stimulators zijn van die zenuwbanen die actief zijn bij 'goede' gevoelens". Het prettige gevolg is: meer interesse en meer in staat zijn om capaciteiten aan te spreken. Zeven leerlingen geven aan dat zij zélf gaan nadenken over hun doel en enthousiast worden als zij bemerken via de schaalvraag of in de individuele studieloopbaangesprekken dat zij vooruitgang boeken.

Collegae vinden MP een bruikbaar instrument. Ter illustratie één van de uitspraken 'ik vind het een bruikbare en makkelijk toepasbare methode voor leerlingen, binnen

de verschillende opleidingen en niveaus. Het is duidelijk en overzichtelijk in gebruik. De leerling wordt bewust van haar eigen krachten.' De onderzoeker vindt MP een effectieve ondersteuning in de studieloopbaanbegeleiding.

5.1.2. Deelvraag 2.

Uit de conclusie van deelvraag 2 blijkt dat alle onderzochte leerlingen aangeven dat zij met behulp van MP zélf tot acties kunnen overgaan om hun doel te bereiken. Alle leerlingen ervaren uiteindelijk MP als positief en laten vooruitgang zien in ontwikkeling in zelfsturing. Gecombineerd met de definitie van Luken (2008, p.3) betreffende zelfsturing: "een doorlopend proces waarin men handelingen richt op het bereiken van doelen die men zelf, op basis van een eigen visie kiest en herziert" kan de onderzoeker concluderen dat MP een methode is die zelfsturing bevordert.

Uit de deelconclusie blijkt ook dat tot zelfsturing komen gepaard gaat met nadenken over je doel. De methode MP ondersteunt je zo dat je zelf tot actie komt. Als de onderzoeker de deelconclusie verbindt met Lagerweij en Lagerweij-Voogt (2004, p.312) zij zien "zelfsturing als het ontwikkelen van het vermogen om de eigen acties te regelen en te controleren op een manier die past bij de leeftijd". Pameijer, Van Beukering & De Lange, 2009, p. 59) bevestigen dit door te stellen dat "door de leerling 'mederegisseur' te maken en door aan te sluiten bij diens mogelijkheden, ontstaat er betrokkenheid bij het eigen leerproces. Het gaat om toenemende zelfsturing bij leerlingen". Het antwoord van de deelconclusie onderstreept de uitspraak van een leerling als je in jezelf gelooft, wat een sterk positief gevoel geeft, dan kom je ook tot meer zelfsturing, dat gaat automatisch.

Leerlingen geven aan dat het contact met de studieloopbaanbegeleider die MP aanreikt een krachtbron is die hen helpt hun doel te verwezenlijken. Luken (2008) geeft aan dat persoonlijk contact tussen leerling en docent is misschien wel het allerbelangrijkste voor de ontwikkeling van de leerling.

De drie psychologische basisbehoeften worden door MP vervuld, namelijk de behoefte aan *competentie, verbondenheid en autonomie* (Deci & Ryan, 2002; Evelein, 2005). De wens om succes in het handelen te ervaren is werken aan het doel. Verbondenheid is te vinden in de groep zelf in de studieloopbaanlessen, in contact met de krachtbronnen en in de forumgroep die als erg goede en fijne gesprekken, mooi en leerzaam omschreven wordt. Autonomie staat voor het ervaren

van ruimte voor de eigen keuzes, gedachten en ideeën. De leerlingen geven in Hoofdstuk 4 data onder focusgroep aan dat zij zelf hun eigen weg kunnen volgen met MP als leuke, uitdagende praktische methode. Vervulling van deze drie basisbehoeften leidt tot welbevinden zelfvertrouwen, betere aanpassing aan de omgeving, het effectief omgaan met en functioneren in moeilijke omstandigheden ('coping') en psychologische groei aldus Deci & Ryan (2002).

5.1.3. Deelvraag 3.

Alle leerlingen ervaren uiteindelijk MP als positief en laten vooruitgang zien in welbevinden. De conclusie is dat het welbevinden van alle leerlingen wordt bevorderd. Veenhoven (2011) zegt dat het woord 'welbevinden' verwijst naar een subjectieve beleving van positieve aard. Dit blijkt uit antwoorden als 'ik kom steeds dichterbij mijn doel, dat voelt goed, ik wil ook meer' en 'MP heeft me gestimuleerd om na te denken, ik ben vrolijker, ik ben veel meer positief.'

Volgens Cauffman & Van Dijk (2010), Berg & Jong (2004) en Bannink (2009) is de schaalvraag als oplossingsgerichte-instrument doeltreffend en effectief. Door middel van de schaalvraag, stap 7, helpt MP het welbevinden van de leerling te vergroten. Dat de schaalvraag doeltreffend en effectief is blijkt uit data van de grafieken. De groei die een leerling doormaakt is voor hen op die wijze zichtbaar.

5.1.4. Conclusie.

MP is een bruikbare methode die daadwerkelijk haar vruchten afwerpt: zelfsturing bevordert en welbevinden vergroot. Alle onderzochte leerlingen geven aan dat zij met behulp van MP zelf tot acties kunnen overgaan om hun doel te bereiken. De leerlingen worden intern gemotiveerd aangezien zij de eigenaar van het doel zijn en er zelf voor kiezen. Op de kritiek van Luken (2008) over het gebruik van het begrip zelfsturing in het onderwijs: 'dat van onze leerlingen iets wordt gevraagd wat de meeste volwassenen in onze maatschappij niet kunnen of om een andere reden niet doen' is een antwoord. MP is een methode om leerlingen te ondersteunen hun doel te bereiken en op deze wijze zelfsturing te ontwikkelen. Ook beweert Luken (2008) dat vanuit neurowetenschappelijk onderzoek blijkt dat rijping van de hersenen doorgaat tot ongeveer het 24^e levensjaar. Dat betekent dat MP een goede ondersteuning biedt in het groeiproces naar zelfsturing. De methode kan ingezet

worden binnen niveau 2 op het Mbo. Vijf collega's geven in het onderzoek aan (zie bijlage 10) dat zij open staan voor MP.

5.2. Uitkomst met betrekking tot de onderzoeksvraag.

In deze paragraaf wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag.

Op welke manier helpt de methode MP mij om bij de leerlingen meer zelfsturing te ontwikkelen en hun welbevinden te vergroten?

Uit de in dit hoofdstuk beschreven data komt naar voren dat MP de leerlingen ondersteunt om zélf tot acties te ondernemen om hun doel te bereiken. Tot zelfsturing komen gaat gepaard met nadenken over je doel. Volgens De Jong en Berg (2004), Bannink (2006) en Cauffman en Van Dijk (2010) zijn de leerlingen de eigenaar van hun eigen problemen, toekomstdromen, doelen en oplossingen. De hier voorgaande zin sluit nauw aan bij de beantwoording van de onderzoeksvraag aangezien de leerlingen doelen en oplossingen zelf in zich dragen. Door de werkwijze van MP uit te leggen en de leerlingen te motiveren om hun doel te bereiken wordt de mate van zelf actie ondernemen aangeboord. Als studieloopbaanbegeleider blijf ik hen wekelijks volgen. De leerlingen wensen hulp van krachtbronnen. Volgens Cauffman en Van Dijk (2010) is het de kunst, één stap achter de leerling te blijven, om oplossingsgerichte vragen te stellen. De schaalvraag als doeltreffend en effectief oplossingsgerichte-instrument helpt binnen MP het welbevinden van de leerling te vergroten omdat vooruitgang waargenomen kan worden.

5.3 Kritische reflectie op de methodologie: sterke en zwakke kanten en betekenis daarvan voor de kracht waarmee conclusies worden getrokken.

In deze paragraaf blikt de onderzoeker kort terug op de gebruikte methodologie.

5.3.1. Vragenlijsten.

De sterke kanten van de vragenlijsten waarmee de onderzoeker start zijn dat alle relevante onderzoeksvragen beantwoord en vergaard worden. Ook kan er een

kwantitatieve analyse betreffende het vooronderzoek en de schaalvraag worden gemaakt. De betrouwbaarheid is hoog. De vragenlijst kan ook dienen voor vervolgonderzoek.

Beperkingen van de vragenlijst is dat ze oppervlakkig zijn. Gelukkig kon de leerling in de focusgroep en individuele gesprekken dieper op de materie ingaan en waar gewenst uitleg geven. Van elke leerling kreeg ik de vragenlijst terug. De validiteit van vragenlijsten is relatief laag. Toch blijkt interne validiteit goed mogelijk, de vragen die juist zijn opgesteld en beoordeeld sluiten nauw aan bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag en de deelvragen. De resultaten die in dit onderzoek gegenereerd worden “kunnen scherpe en diepgaande inzichten genereren die voor andere professionals interessant zijn; een schakel vormen voor vervolgonderzoek; of toepasbaar zijn in een andere context” (De Lange et al., 2011, p.53).

5.3.2. Interview.

Het semigestructureerde interview met de onderwijsinnovator is vanuit de probleemstelling verhelderend en brengt diepgang, gedetailleerdheid en rijkdom aan informatie als aanvulling op en ter ondersteuning van de theorie.

5.3.3. De antwoorden op de interviewvragen in de individuele gesprekjes opname op camera.

Zonder druk van de camera ervaren de leerlingen de sfeer als meer ontspannen. Daarom is besloten de camera alleen in de forumgroep te gebruiken. Ook in de forumgroep kiezen vier leerlingen ervoor om niet in beeld te willen. Dit betekent dat drie leerlingen en ikzelf in beeld zijn en alle deelnemende leerlingen te beluisteren zijn.

5.3.4. Focusgroep.

De zwakke kant van focusgroep is dat het een ingewikkeld proces blijkt om de data te analyseren. In de analyse van de beelden en uitspraken van de focusgroep heeft de onderzoeker de bevindingen verwerkt waardoor de data toch helder en overzichtelijk is geworden (zie bijlage 6). De Sterke kant van de focusgroep is dat het homogeen van aard is namelijk alle leerlingen zijn in opleiding voor een niveau 2

diploma. De data is kwalitatief van aard en stuurt de onderzoeker gezamenlijk met de leerling aan participatief onderzoek waarin de focusgroep een stem krijgt.

5.3.5. Logboek en ervaringen onderzoeker.

Deze vraag is subjectief te beantwoorden in de kwalitatieve data. Ik ben me bewust dat ik geen triangulatie toepas voor het verkrijgen van antwoord op deze vraag.

Om deze deelvraag te beantwoorden heb ik een logboek bijgehouden en in de cyclus de onderstaande vragen twee maal beantwoord. Ik heb mezelf bewust op de video-opname gezet en ben deze gaan bekijken. Ik heb gelet op of ik oplossingsgerichte vragen stelde en of ik geen advies gaf. Ook kon ik terugkijken of ik achteraf precies begreep wat de ander wilde zeggen zonder een vooringenomen houding en vanuit oprechte belangstelling.

5.3.6. Conclusie.

De methodologie voor dit onderzoek was voldoende voor het doel en op onderdelen voor verbetering vatbaar in toekomstige onderzoeken.

5.4 De betekenis van dit onderzoek voor mijn professionele context (triade).

De betekenis van dit onderzoek voor mijn onderwijspraktijk is dat de onderzoeker een project heeft verricht om een 'change agent' rol te kunnen vervullen. Als Master 'Special Educational Needs' in wording binnen het domein gedrag breng ik de lessen die ik heb geleerd in de praktijk. Door dit onderzoek staat er een basis van een MP-bouwwerk waarop men verder kan bouwen. Er is draagvlak op school. Op het ROC waar ik werk geeft de interne scholingsafdeling aan geïnteresseerd te zijn in MP. Mijn persoonlijke ontwikkeling is gestaag gegroeid en volgeladen met theorieën, ideeën, gezichtspunten, maatschappelijke ontwikkelingen (als passend onderwijs en oplossingsgericht werken) en wetenschappelijke ontwikkelingen. MP heeft mij als 'onderzoeks-ontwikkelmeter' geholpen bij dit onderzoek. Ik ervaar MP als een bruikbaar en efficiënt ontwikkelinstrument dat leidt tot persoonlijke groei- en gedragsverandering en (studie-)motivatie verhogend is.

5.5 Discussie

Discussiepunten vanuit het onderzoek zijn:

- kunnen leerlingen de verantwoordelijkheid betreffende zelfsturing wel aan gelet op hun ontwikkeling en bevindingen uit neurowetenschappelijk onderzoek? En zoals Nelis en Van Sark (2009) beweren dat een frontaalkwab in ontwikkeling betekent dat leerlingen nog niet goed kunnen plannen, organiseren, prioriteiten stellen, anticiperen en problemen oplossen. Toch blijkt MP te ondersteunen in deze ontwikkeling. •Hoe kijken wij als docenten naar deze uitspraken?
 - Welke bevindingen ervaren wij elke dag in onze praktijk?
- hoe kunnen docenten het proces van zelfsturing of de mogelijkheden die tot zelfsturing leiden bevorderen (in andere vakken dan de studieloopbaanbegeleiding)? Is dat wenselijk?
- zijn leerlingen wel geïnteresseerd in hun eigen leerproces?

5.6 Inhoudelijke aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Δ De respondenten geven allen aan dat de oplossingsgerichte methode MP *werkt*.

Δ De onderwijsinnovator van onze school beveelt aan MP in een verkorte vorm te herschrijven en het taalgebruik meer op 16-18 jarigen toe te spitsen.

Δ De onderzoeker beveelt aan dat MP onder collegae op het Mbo geïnitieerd kan worden.

Δ MP kan ingezet worden als er vragen zijn binnen het pedagogisch domein de SEO en de taak aanpak en werkhouding.

Δ Studieloopbaanbegeleiders, trajectbegeleiders en studiecoach kunnen via de interne scholingsafdeling door middel van workshops oplossingsgericht werken én een aparte module MP geïnstrueerd worden.

Hoofdstuk 6 Reflectie

In dit hoofdstuk evalueert de onderzoeker het onderzoek en betreft hierin de verschillende vormen van reflectie: beschrijvende, technische, biografische en kritische reflectie en tevens metareflectie.

6.1 Betekenis van het onderzoek voor mijzelf.

Vanuit een kritisch emancipatoir gedachtengoed ben ik me bewust geworden dat mijn waarden gelijkheid en vrijheid en 'mogen zijn wie ik ben' een rol spelen in mijn onderwijspraktijk. Als onderzoeker ben ik geïnteresseerd in de inductieve benadering aangezien mijn mening is dat daar nieuwe ideeën geboren kunnen worden.

Hoofdstuk voor hoofdstuk bouwt het onderzoek zich op nog niet wetend waar ik precies op af steven, wel in woorden maar niet precies in daden. Nu het einde van het onderzoek in zicht is vallen de kwartjes en kan ik de verbanden en verbindingen zien tussen de losse hoofdstukken als onlosmakelijk geheel. Een boeiende, tijdrovende materie.

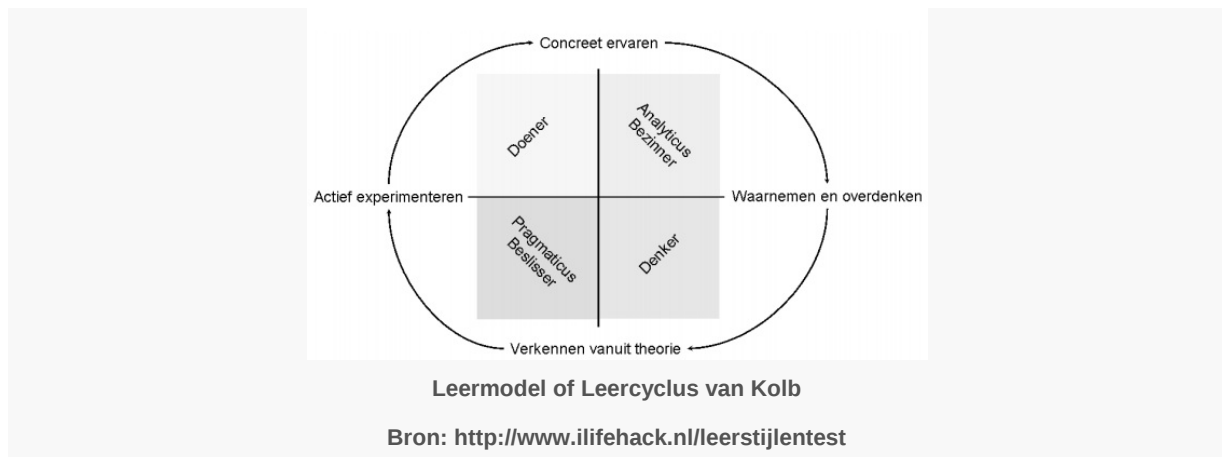
De waarde van dit onderzoek is dat ik in MP een pragmatische methode heb gevonden om de omslag te maken van 'leren wat de docent zegt dat de leerling moet leren' tot 'wat wil ik, als leerling, zelf leren?' Ik heb geleerd om in een complexe situatie MP in te zetten omdat MP een verrijking is bij studie-oplossingsmogelijkheden en persoonlijke- en gedragsoptlossingsmogelijkheden. Ik kan leerlingen leren om hun leerproces zelf invulling te geven en hun zelfsturende vaardigheden te vergroten. Ik heb geleerd om buiten de kaders van mijn onderwijspraktijk te treden en meer samen te werken met collegae, trajectbegeleidster, trajectcoach en schoolmaatschappelijk werk.

6.2 Wat heeft de onderzoeker geleerd.

Hieronder een opsomming van dat wat ik heb geleerd als onderzoeker:

- systematisch te werken: leerdoel sinds de module Handelingsgericht werken (HGW). Dit helpt om kort en krachtig te formuleren.
- het opzetten en uitvoeren van MP onderzoek als praktische wetenschap alsmede mijn professionele ontwikkeling richting Master SEN als missie

- van 'analyticus, bezinner' en 'denker' met grote hoeveelheden theorie in de vorm van boeken en artikelen in de 'beslisser' en 'pragmaticus, doener' modus te komen (meta-reflectie). Mijn critical friends spelen hierin een grote rol. We hebben elkaar gestimuleerd, informatie uitgewisseld en (moreel) ondersteund tijdens de onderzoeksperiode

- om data te durven verzamelen in de praktijk en vanuit de comfortzone te stappen en acties te ondernemen die een 'change agent' kan ondernemen
- dat als hoog sensitief persoon (HSP) naar buiten treden voor mij niet comfortabel is, stap voor stap groei ik in de 'change agent' rol
- om kritische blikken te herkadereën en mijn voelsprietten soms minder lang te laten zijn
- onderbouwen en beargumenteren van keuzes in nationale en internationale theorie of literatuur, ideeën en meningen. Goed voorbereiden en te geloven in mezelf!

6.3 Beschrijvende reflectie, technische reflectie, dialogische reflectie, meta-reflectie, kritische reflectie

De beschrijvende reflectie is in het onderzoek consequent toegepast.

De technische reflectie is in het onderzoek beschreven.

Dialogische reflectie; mijn biografie houdt mij gefocust en geboeid richting MP omdat ik als studieloopbaanbegeleider en omgangskunde docent in het onderwijs ook binnen het onderwijs een mogelijkheid zie om persoonlijke- of leeroplossingsmogelijkheden een plek te geven zonder direct in de hulpverlening

terecht te hoeven komen. School kan dus ook met behulp van MP een veilige haven zijn.

Metareflectie: tijdens het onderzoek heb ik op verschillende momenten waardevolle kritiek gekregen van 'critical friends', vrienden, familie. Feedback is voor mij meer welkom dan voorheen en de waarde van kritische feedback kan ik beter accepteren dan voorheen. Ik ben daar dankbaar voor aangezien zij met hun feedback mij een richting aanwijzen die ik zelf nog niet had overwogen. Tijdens het onderzoek is er regelmatig uitwisseling en ondersteuning geweest tussen mijn gewaardeerde 'critical friends' en mij. Wij hielden elkaar op de hoogte, corrigeerden elkaars werk, tipten elkaar, gaven bemoedigende woorden en ondersteunden elkaar als iemand dreigde te vallen.

Kritische reflectie: de onderwijspraktijk waar ik werk is gericht op scholing van docenten. Zij is geïnteresseerd in vernieuwing en men heeft mij gevraagd het onderzoek rondom MP te presenteren aan de trajectbegeleiders. Voorheen zou ik deze stap niet hebben durven maken. Nu pak ik deze kans aan als een in ontwikkeling zijnde 'gedragsspecialist'. Ik ken mijn sterke en minder sterke kanten. Mijn ervaringen als onderzoeker zijn immer kwalitatief en subjectief, doch een pionier in deze onderwijsorganisatie begint ergens in het prille begin als een roos die tot bloei komt.

6.4 De competentiematrix en toekomst.

De onderstaande figuur de *competentiematrix* geeft voor mij een reflectieoptie weer waarin ik mijn groei en ontwikkeling zichtbaar is. In het artikel toets 4 over 'Kindermishandeling en huiselijk geweld melden?' en het praktijkgerichte onderzoek toets 5 MP zijn mijn basisdimensies B. kritisch toepassen van kennis, samenwerkend- en onderzoekend leren en gericht zijn op mijn ontwikkelingsmogelijkheden op de proef gesteld zoals in dit hoofdstuk en onderzoek beschreven. Zes competenties zijn in mij gegroeid en naar buiten getreden. Er rest mij één competentie die nog wezenlijke aandacht behoeft namelijk 6. Competent in samenwerking met de omgeving van de school. Het gaat mij dan om afstemming en *synergie* te vinden met maatschappelijke organisaties, zoals een schoolbegeleidingsdienst, welzijnsinstelling, jeugdhulpverlening. Als normatieve professional wil ik mijn authenticiteit in zetten. Ik wil schooljaar 2013–2014 de link

gaan leggen tussen Mbo en de hiervoor genoemde instanties. Ik weet niet of deze baan onderwijs gerelateerd is of de verbindende schakel tussen onderwijs, hulpverlening en maatschappij zal zijn. Mijn opties staan wijd open..... oplossingsgericht en met een open heldere helicopterview.

De competentiematrix

A Professionele beroepshouding en daaraan verbonden kwaliteiten <i>die nodig zijn voor het professioneel functioneren in 'complexe situaties'</i> - visie op inclusie en waarden van diversiteit - normatieve professionaliteit - authentiek functioneren				
↓↓	↓↓	↓↓	↓↓	↓↓
Contexten van het handelen → Beroepsrollen ↓	Werken met de leerling(en)	Competent in samenwerken met collega's	Competent in samenwerken met de omgeving (w.o. ouders)	Werken aan eigen ontwikkeling (competent in reflectie en ontwikkeling)
Interpersoonlijk competent	Competentie 1	Competentie 5	Competentie 6	Competentie 7
(ortho)pedagogisch competent	Competentie 2			
(ortho)didactisch competent	Competentie 3			
Organisatorisch competent	Competentie 4			
↑↑	↑↑	↑↑	↑↑	↑↑
B Vereiste diepgang in kennis-toepassing en –ontwikkeling: - kritisch toepassen van (praktische, methodische, theoretische) kennis - gerichtheid op ontwikkelingsmogelijkheden - samenwerkend leren - onderzoekend handelen				

Grafiek 4

Bronvermelding.

Admiraal, T., Swet, J. van e.a. (2010). *Fontys OSO in beweging, van visie naar organiseren: inspirerend en te doen*. Tilburg, Fontys OSO

Andriessen, D. , (vz) Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H. & Peij, S. (2010) Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo

Bannink, F. (2009) *Oplossingsgerichte vragen. Handboek voor oplossingsgerichte gespreksvoering*. Amersfoort: Wilco

Beumer-Peeters, C. (2010) *Mission Possible. Kids'Skills voor jongeren*. Amsterdam: Nelissen

Bolhuis, S. (1995/2002). *Leren en veranderen bij volwassenen, een nieuwe benadering* (pp. 195-231). Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Bruïne, E. de et al. (2011) *Bronnenboek Onderzoekstrategieën*. Leoz

Cauffman, L. & Dijk, D. van (2010) *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2000) *Research Methods in Education*. London: RoutledgeFalmer

De Jong, P. & Berg, I. (2004). *De kracht van oplossingen. Handwijzer voor oplossingsgerichte gesprekstherapie*. Amsterdam: Pearson Assessment and Information B.V.

De Lange, R., Schuman, H., & Montesano Montessori, M. N. (2011). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Apeldoorn - Antwerpen: Garant

Den Boer, P. (2009) *Kiezen van een opleiding: van ervaring naar zelfsturing*. lectoraat Keuzeprocessen bij ROC West Brabant

Donkers, A. (2009) *De klimaatschaal als reflectie op leraarsgedrag*.

Durrant, M. (2007) *Creativeve oplossingen bij gedragsproblemen op school*. Antwerpen- Apeldoorn: Garant

Franklin, C. (2002) *Solution-Focused Accountability Schools for the Twenty-First Century: A Training Manual for Gonzalo Garza Independence High School*. P.85
"Time" by Eli Cerda

Fredrickson, B. Het "broaden-and-build" model HBO-raad (2008)
Kwaliteitszorgstelsel ten aanzien van het onderzoek aan hogescholen – Basisdocument. Den Haag: HBO Raad.

Fredrickson B. (2001) The role of positive emotions in positive psychology: the broaden-and-build theory of positive emotions. *American psychologist* 3: 218-226
bewerkt door: Van der Veen, D.C. (2008). Rationele Rehabilitatie: een pleidooi voor het gebruik van positieve emoties. *Psychopraxis*, 10 (5), 198-201

Furman, B. en Beumer-Peeters, C. (2010) *Werkboek MP*. Meppel: Pica

Golly, A. en Sprague, J. (2009) *PBS Goed gedrag kun je leren! Doelmatige strategieën voor in de school*. Huizen: Pica.

Harinck, F. (2009) *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen – Apeldoorn: Garant

Herr, K., & Anderson, G. (2005). *The action research dissertation. A guide for students and faculty*. London/New Delhi: Sage Publications.

Jacobs, G. (2010). *Professionele waarden in kritische dialoog. Omgaan met onzekerheid in educatieve praktijken* (lectorale rede). Eindhoven: Fontys Hogescholen.

Jacobs, G. & Hartog, L. den (2011). Daar doe ik het voor. De bijdrage van onderzoek doen aan de professionele ontwikkeling van masterstudenten Special Education Needs. In *10 x beter! Verbeteren van onderwijspraktijk door onderzoek* (deel 3, pp 9-23). Apeldoorn/Antwerpen: Garant.

Kienhuis, J. (2008), De stem van de leerlingen. Oplossingsgericht werken: basis voor dialoog en participatie. In J. van Swet e.a. (2008) Bouwen aan een opleiding als platform. Interactieve professionaliteit en interactieve kennisontwikkeling. Antwerpen/ Apeldoorn: Garant.

Korthagen (2004) Zin en onzin van competentiegericht opleiden. *Velon Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 25, 1, 13-23.

Korthagen, F. en Evelein, F. (2009) Presence in onderwijs. Gewaarzijn van denken, voelen en willen in het hier-en-nu, als basis voor professioneel handelen.

Korthagen, F. en Lagerwerf, B (2009) *Leren van binnenuit. Onderwijsontwikkeling in een nieuwe tijd*. Soest: Nelissen

Lagerweij, N. & Lagerweij-Voogt (2004). *Anders kijken. De dynamiek van een eeuw onderwijsverandering*. Apeldoorn: Garant

Le Fevere de Ten Hove, M., Callens, N., Gheijssen, T. & Maene, W. (2008) *Survivalkit voor leerkrachten. Oplossingsgericht werken op school*. Antwerpen- Apeldoorn: Garant

Luken, T. (2008). De (on)mogelijkheid van nieuw leren en zelfsturing. In Meijers, F. & Kuijpers, M. (red.). *Loopbaanontwikkeling tussen oud en nieuw leren* (pp. 127-151). Antwerpen: Garant.

Mahlberg, K. & Sjoblom, M. (2008) *Oplossingsgericht onderwijzen. Naar een gelukkiger school*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant

Marzano, R., Pickering, D. & Pollock, J. (2010). *Wat werkt in de klas. Research in actie*. Middelburg: Meulenberg

Michon, H. (2012) Op zoek naar nieuwe krachten Ondersteuning bij arbeidsparticipatie. Lectorale rede, in verkorte vorm uitgesproken bij de aanvaarding van de functie van lector Duurzaam werken aan de Fontys hogeschool HRM en Psychologie op 16 maart 2012

Nelis, H. & Sark, Y. van, 2009. Puberbrein binnenstebuiten. Utrecht/Antwerpen: Kosmos Uitgevers.

Pameijer, N., Beukering, T. van & Lange, S. de (2009) *Handelingsgericht werken, een handreiking voor het schoolteam. Samen met collega's, leerlingen en ouders aan de slag*. Leuven: Acco.

Pine, G.J. (2009). *Teacher action research. Building knowledge democracies*. London: Sage.

Sachs, J. (1999). Using teacher research as a basis for professional renewal. *Professional Development in Education*, 25(1), 39-53.

Simons, P. R.J. (2003). Competenties verwerven met en zonder instructie. Expertiseteam ICT in het onderwijs. Universiteit Utrecht. Geraadpleegd op 10 maart 2013, van <http://igitur-archive.library.uu.nl/ivlos/2005-0622-184848/5669.pdf>

Smeets, K. & Ponte, P. (2009). Action research and teacher leadership. *Professional Development in Education*, 35(2), 175-193.

Stevens, L. (1997) Over denken en doen.

Stutchbury, K. & Fox, A. (2009). Ethics in educational research: introducing a methodological tool for effective ethical analysis. *Cambridge Journal of Education*, 39(4), 489-504.

Swet, J. van, Roosken, B., Ansems, A., Siebelink, J. & Hartog, L. van (2009). *That's what friends are for. Critical friends in a professional learning community*. Antwerpen / Apeldoorn: Garant.

Swet, J. van & Ponte P. (2007). Wederzijds leren door ervaren docenten en hun opleiders in een masteropleiding. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 28(2), pp. 22-32.

Vansteenkiste, M. & Neyrinck, B. (2010) Optimaal motiveren van gedragsverandering. Psychologische behoeftebevrediging als de motor van therapiesucces. *Tijdschrift voor psychotherapie*, [36]03

Veenhoven, R. (2011) Special 'Werken aan welbevinden'. *Speling*, 63(3), pp. 8-12.
Geraadpleegd op 24 maart 2013 van
<http://www2.eur.nl/fsw/research/veenhoven/Pub2010s/2011n-fulln.pdf>

Yperen, T. van & Veerman, J.W. (2008). *Zicht op effectiviteit: handboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg*. Delft: Eburon.

Watkins, A. (2006). So what exactly do teacher-researchers think about doing research? *Support for Learning*, 21(1), 12-18.

Van der Wolf, K. & Beukering, T. van (2009) *Gedragsproblemen in scholen*. Het denken en handelen van leraren. Intuïtie, Theorie en Reflectie. Leuven (België): Acco

Zwart, R., Lunenberg, M. & Volman, M. (2010). Onderzoekende leraren en lerarenopleiders (Inleiding op het themanummer). *Pedagogische Studiën*, 87(4), 227-231.

Bijlage 1 Medewerking Onderzoek Leerlingen Helpende Zorg & Welzijn

Voor mijn studie Master **Speciale Onderwijsbehoeften** ga ik een Onderzoek doen. In dit onderzoek wil ik jullie een stem geven, je mening horen over een aantal zaken. Hierbij hoop ik je te ondersteunen om het doel dat je voor jezelf stelt ook te bereiken via Mission Possible.

1. Sta je open voor de Methode **Mission Possible** die je SLB-er Rose Rodenburg met je wil doorlopen in de StudieloopbaanBegeleiding (i) vanuit de Master Speciale Onderwijsbehoeften SEN (Special Educational Needs) studie ?

Ja ----- Nee ?

2. Gaan je ouder(s) en/of verzorgers ermee akkoord dat je mee werkt aan een **Onderzoek naar Mission Possible op de Helpende Zorg en Welzijn** waarin ik jou als leerling een stem wil geven ?
(Ik noem geen namen /anonymiseer alle antwoorden)

Ja ----- Nee ?

Graag een handtekening van jezelf en je wettelijke vertegenwoordiger.

Handtekening leerling

Handtekening ouder / verzorger

.....
.....

Met vriendelijke groet en alvast bedankt voor het invullen van deze vragen!

Rose Rodenburg

Handtekening docent

.....

Docent en student Master SEN (Special Educational needs)

Fontys OSO Amsterdam – Utrecht - Tilburg

Bijlage 2 Vooronderzoek beginsituatie HZW leerlingen

enquête

1. Hoe vind je de Competentie Gerichte Beroepsprestaties tot nu toe?

Slecht - matig - voldoende- goed - te begrijpen.

2. Wat vind je van de uitleg van de docent over de beroepsprestaties?

Slecht - matig - voldoende- goed - te begrijpen.

3. Kun je zelfstandig aan het werk met de Beroepsprestaties?

Slecht - matig - voldoende- goed

4. Kun je na ½ of 1 ½ jaar leren en werken met het competentiegericht onderwijs nu zelfstandig aan de gang met het maken van de Pop's en Pap's van de Beroepsprestaties?

Slecht - matig - voldoende- goed

5. Wat vind je van de methode Kompasboek, Competentie-wijzer, Beroepsprestatie-boekjes 1.1 t/m Beroepsprestatie-boekjes 1.5 en / of 2.1 t/m 2.4?

Te makkelijk -- precies goed -- te moeilijk te begrijpen.

6. Sta je open voor een andere methode om mee te werken als Mission Possible?

Ja ----- Nee ?

7. Denk jij dat de methode Kompasboek, Competentie-wijzer, Beroepsprestatie-boekjes te ingewikkeld is gemaakt voor niveau 2 leerlingen?

Ja ----- Nee ?

8. Denk jij dat het anders kan worden aangeboden?

Ja

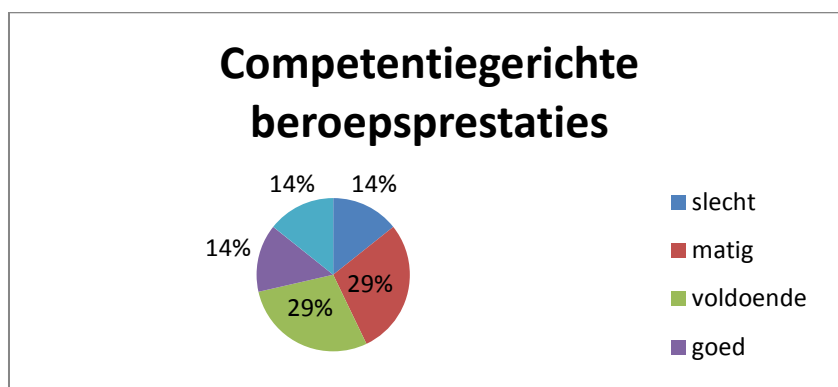
Nee

?

Vooronderzoek.

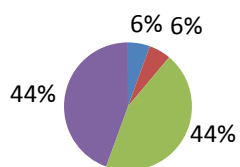
1. Hoe vind je de Competentie gerichte beroepsprestaties tot nu toe? (grafiek 1)
2. Kun je zelfstandig aan het werk met de Beroepsprestaties? (grafiek 2)
3. Kun je na $\frac{1}{2}$ of $1\frac{1}{2}$ jaar leren en werken met het competentiegerichte onderwijs nu zelfstandig aan de gang met het maken van de Pop's en Pap's van de Beroepsprestaties? (grafiek 3)
4. Sta je open voor een andere methode om mee te werken als Mission Possible? (grafiek 4)
5. Denk jij dat de methode Kompasboek, Competentie-wijzer, Beroepsprestatie-boekjes te ingewikkeld is gemaakt voor niveau 2 leerlingen? (grafiek 5)
6. Denk jij dat de methode Kompasboek, Competentie-wijzer, Beroepsprestatie-boekjes anders kan worden aangeboden? (grafiek 6)

6 Van de 14 leerlingen vindt de Competentie Gerichte Beroepsprestaties slecht tot matig te begrijpen. 2 van de 14 leerlingen kunnen slecht tot matig zelfstandig aan het werk met de Beroepsprestaties. 12 leerlingen kunnen wel voldoende tot goed zelfstandig aan het werk met de Beroepsprestaties. Met de Pop's en Pap's geven 10 leerlingen voldoende tot goed zelfstandig aan de gang te kunnen gaan en 4 leerlingen matig. 14 leerlingen staan open voor een andere methode als Mission Possible. 9 leerlingen geven aan dat de methode Kompasboek, Competentie-wijzer, Beroepsprestatie-boekjes te ingewikkeld is gemaakt voor niveau 2 leerlingen en 5 leerlingen geven aan dat dit niet zo is. 14 leerlingen denken dat het op een andere wijze kan worden aangeboden.

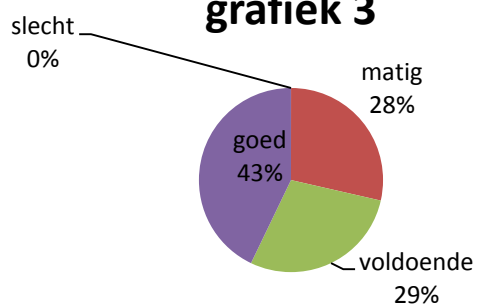

grafiek 2

■ slecht ■ matig ■ voldoende ■ goed

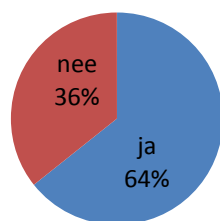
grafiek 3

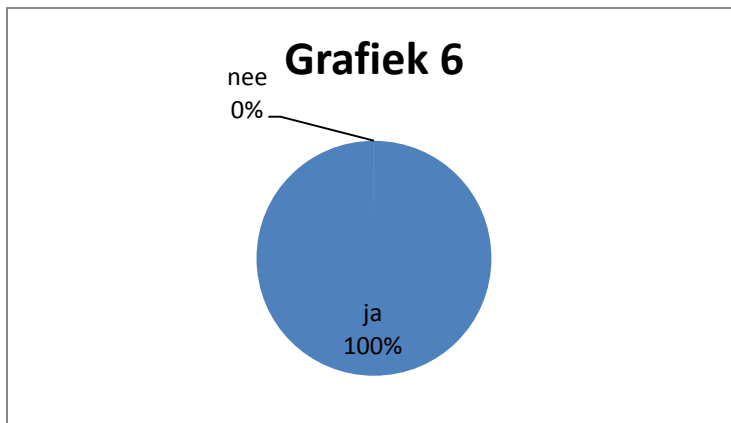

grafiek 4

Grafiek 5

Bijlage 3 MP in vijf fasen, in elf stappen en oplossingsgerichte vraagtechniek

MP bestaat uit elf stappen die jongeren kunnen helpen doelen te stellen en deze ook waar te maken.

Er zijn vijf fasen in het Mission Possible-programma:

1. Eigenaarschap: het doel is helder en van de jongere
2. Waardevol: voordelen zien
3. Vertrouwen: groeiend zelfvertrouwen
4. Succes waarnemen: positieve ontwikkelingen ervaren
5. Vooruitkijken op tegenslag: een goede voorbereiding daarop. Deze vijf fasen zijn verbonden met de vijf belangrijkste psychologische factoren van intrinsieke motivatie (Beumer-Peeters, 2010).

De 11 stappen van MP die jongeren kunnen helpen doelen te stellen en deze ook waar te maken. De eerste stap is een doel stellen, de tweede is na te gaan welke voordelen dat behaalde doel voor jou en anderen zal hebben. Het derde doel is supporters vinden die de jongere kunnen helpen en de vierde stap is een symbool zoeken die voor jouw doel symbool staat. De vijfde stap is na te gaan wat je supporters het vertrouwen geeft dat jij jouw doel kunt bereiken? De zesde stap is te kijken welke vaardigheden of mogelijkheden je al hebt en kunt inzetten om je doel te bereiken. De zevende stap is de schaalvraag die kan helpen voortgang te bezien. De achtste stap is kijken welke acties de jongere kan ondernemen om bij het doel te komen. De negende stap is het bijhouden van een (Web)log of logboek. De tiende stap is de jongere voor te bereiden op tegenslag en de elfde stap is het succes vieren als het doel is behaald. Ook bestaat er een stap 0 waarin de jongere kan

beslissen of ze op deze wijze aan haar doelen wilt werken. Het kan individueel of in een groep uitgevoerd worden.

Oplossingsgerichte vragen.

De kunst, één stap achter de leerling te blijven, is om oplossingsgerichte vragen te stellen. Ter illustratie enkele van deze vragen:

-wat heeft je geholpen toen er in het verleden een vergelijkbaar probleem was?

-wat deed je toen anders?

“Die uitzonderingen interesseren ons in hoge mate omdat op die momenten, omdat op die momenten de leerling feitelijk deeloplossingen produceert” (Cauffman & Van Dijk, 2010, p. 63). Om de eigen verantwoordelijkheid te stimuleren kun je volgens Cauffman en Van Dijk de volgende vraag stellen:

-wat is het kleinste wat jijzelf anders zou kunnen doen?

-hoe heb je dat voor elkaar gekregen?

Door te vragen naar het *hoe*? Help je de jongeren op een heel concrete manier naar oplossingen te kijken en hun sterke kanten (Le Fevre de Ten Hove et al, 2008).

Volgens Cauffman & Van Dijk (2010), Berg & Jong (2004) en Bannink (2009) is de schaalvraag als oplossingsgerichte-instrument doeltreffend en effectief. In MP staat de schaalvraag als stap 7. De controlevraag is daarbij: wat moet jij allemaal doen, kunnen of leren om jouw doel (droom) dichterbij te brengen? Vervolgens maken wij een lijstje met jouw vaardigheden, eigenschappen en acties. Kijk daarbij alleen naar dat wat je al wél kunt. Het doel is je bewust te maken van je talenten.

Mission Possible en oplossingsgericht doorvragen.

De onderstaande vragen staan de onderzoeker paraat ter ondersteuning van de MP-begeleiding gesprekken richting onderzoek.

MP is een programma voor persoonlijke ontwikkeling

A. Wat wil je leren, of waar wil je beter in worden?

B. Wat zou je willen veranderen?

C. Wat is de toekomst die jou ideaal zou lijken?

D. Wat zou je willen dat er ‘in plaats van...’ gebeurde?

E. Hoe ziet dat doel er concreet uit?

F. Waaraan zou je merken dat het gelukt is?

G. Wat is er dan anders? F. Hoe zouden we dat zien, horen, of voelen?

H. Wat zou je dan precies doen?

I. Hoe zou ik je ouder of je docent dat kunnen merken?

J. Wat zou je dan doen?

Als een leerling het niet weet....

K. Stel dat je het antwoord wel zou weten, wat zou je dan zeggen?

- L. Wat zou je moeder/vader/vriend(in)zeggen?
- M. Wat gaat er juist goed?
- N. Wanneer is het probleem er niet?
- O. Hoe zou het komen datzo moeilijk gaat enjuist zo goed?
- P. Wat maakte dat je...,
- Q. Wat heb je toen gedaan?
- R. Hoe kwam dat het zo moeilijk / goed ging?
- S. Hoe lukte je dat?
- T. Wie of wat hielp je daarbij?

Controlevraag 'Wat moet jij allemaal kunnen, doen of leren om jouw droom dichterbij te brengen? We maken een lijstje met vaardigheden, eigenschappen en acties. Het doel is bewust te worden.

Opdracht: Maak een lijstje met wat je allemaal moet kunnen om te voldoen aan je doel. Kijk daarbij dat wat je allemaal al wél kunt.

onder begeleiding van een Mission Possible-begeleider of studieloopbaanbegeleider die vertrouwd is met deze methode (Beumer-Peeters, 2010).

Bijlage 4 Scoreformulier voor de aanwezigheid van oplossingen (S-ld)

Scoreformulier voor de aanwezigheid van oplossingen (S-ld) Naam scholier.....Datum:..... Ingevuld door:..... Beantwoord a.u.b. alle vragen. Geef achter het item aan in welke mate er sprake van is.				
	Helemaal niet	Een beetje	Tamelijk veel	Erg veel
1. Gaat respectvol om met volwassenen				
2. Kan vrienden maken/ vrienden houden				
3. Kan omgaan met opwinding				
4. Staat welwillend tegenover ideeën van anderen				
5. Laat leermogelijkheden zien				
6. Past zich in nieuwe situaties aan				
7. Verteld de waarheid				

8. Voelt zich op zijn gemak in nieuwe situaties				
9. Gedraagt zich conform zijn/haar leeftijd				
10. Laat eerlijk gedrag zien				
11. Gehoorzaamt volwassenen				
12. Kan stressvolle situaties goed hanteren				
13. Maakt af waar hij/zij aan begint				
14. Houdt rekening met anderen				
15. Laat leeftijdsadequate ontwikkeling zien				
16. Houdt de aandacht vast				
17. Reageert in een gepaste stemming				
18. Houdt zich aan elementaire afspraken				
19. Lost meningsverschillen op, op vredelievende wijze op				
20. Kan opschieten met broers/ zussen				
21. Kan omgaan met frustraties				
22. Respecteert de rechten van anderen				
23. Is eigenlijk heel tevreden				
24. Laat goede eetlust zien				
25. Slaapt oké voor leeftijd				
26. Voelt zich deel van het gezin				
27. Komt voor zichzelf op				
28. Is lichamelijk gezond				
29. Kan op aandacht/ beloning wachten				
30. Kan goed kritiek verdragen				
31. Kan omgaan met aandacht van volwassenen				
32. Wordt door leeftijdsgenoten geaccepteerd				
33. Laat leiderschap zien				
34. Vertoont een sportieve houding				
35. Kan omgaan met afleiding				
36. Kan toegeven dat hij/zij fouten maakt				
37. Kan met volwassenen samenwerken				
38. Gaat goed om met complimenten				
39. Kan 'nadenken' alvorens te reageren				

Bijlage 5 A Vragenlijst A naar praktijkgericht onderzoek: Mission Possible vier vragen na studieloopbaan individueel gesprek (SLB-i).

(lege versie)

Vragenlijst naar praktijkgericht onderzoek: Mission Possible

5 vragen na SLB-i gesprek (Studieloopbaan individueel).

Wat is je doel?

1.a Wat gaat er beter?

1.b Wat is er veranderd t.a.v. je doelstelling, sinds de laatste keer dat ik je hierover sprak?

(en wat nog meer?)

.....

2. Maakt MP mij duidelijker hoe ik mijn doel kan bereiken?

Zo ja, welke vragen helpen je daarbij?.....

Zo nee, hoe komt dat?.....

.....
 3.a. Schaalvraag van 1 - 10 TOEN ----- NU----- (en laatste -3 e gesprek)

Als je kijkt naar de **voortgang die je hebt gemaakt t.a.v. je doel**, 1 is ver verwijderd van je doel en 10 is je doel is bereikt! Waar in cijfers uitgedrukt sta je dan nu?

Noteer een cijfer bij : 1 e SLB-i gesprek.....

2 e SLB-i gesprek.....

3.b. Schaalvraag 1-10 Toen-----NU-----

Als je kijkt naar **hoe goed je je nu voelt op school (welbevinden) door MP te gebruiken**, waar in cijfers sta je dan? 1 is ik voel me slecht op school en 10 is ik voel me prima op school.

Noteer een cijfer bij: 1 e SLB-i gesprek.....

2 e SLB-i gesprek.....

4. Wie zijn je krachtbronnen? Omcirkel het juiste antwoord.

a. Vader, b. moeder,

c. vriendin, d. vriend,

e. medeklasgenoten,

d. SLB-docent (MP-begeleider)

e. broer, f. zus,

g. andere persoon.....

5. Hoe ervaar jij Mission Possible als methode om je doel te bereiken?

a. Wat vind jij ervan?.....

.....
.....
b. Wat voor gevoel krijg je bij het werken aan Mission Possible?.....
.....
.....

c. Word je welbevinden op school vergroot door het werken aan Mission Possible?*2.
.....

d. Hoe denk je dat MP als methode je kan helpen je doel te bereiken?.....
.....

e. Kun je van uit jezelf acties ondernemen (zelfsturing ontwikkelen) die je dichter bij je doel brengen? Licht je antwoord toe.....
.....

d. Hoe ervaar je Mission Possible **in de groep**?.....
.....
.....

***2 Wat is welbevinden?**

Welbevinden is een bijzondere toestand van het gevoelsleven

Signalen van welbevinden:

Openheid en ontvankelijkheid, soepelheid en flexibiliteit, ontspanning en innerlijke rust, vitaliteit, ten volle kunnen genieten, zelfvertrouwen en zelfwaardegevoel, weerbaarheid en assertiviteit, spontaan en zichzelf zijn, energie uitstralen.

Welbevinden ontstaat

- *wanneer de situatie tegemoet komt aan de basisbehoeften*
- *wanneer kinderen beschikken over een positief zelfbeeld (zelfvertrouwen en zelfwaardegevoel)*
- *wanneer kinderen in voeling zijn met zichzelf (gevoelens doorleven)*

Bron: http://www.ckgopenpoortje.be/Welbevinden_en_betrokkenheid.html

Vragenlijst 5 B Interviewvragen leerlingen voor camera-opnames

(Lege versie)

Vragenlijst 5 B. Interviewvragen leerlingen voor FLIP-camera-opnames.

1a. Wat is je doel waaraan je werkt in MP?

b. Wat maakt dat je voor dit doel hebt gekozen?

2. Wat gaat er beter? Wat is er veranderd t.a.v. je doelstelling sinds de laatste keer dat ik je hierover sprak? (en wat nog meer?)

3. a. Schaalvraag 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8-----9-----10

Als je kijkt naar de vooruitgang die je hebt gemaakt t.a.v. je doel, 1 is ver verwijderd van je doel en 10 is je doel is bereikt! Waar in cijfers uitgedrukt sta je dan nu?

3 b. Wie of wat zijn je krachtbronnen (familieleden, vrienden om MP te bereiken?

4.a Kun je met behulp van Mission Possible vanuit jezelf een stap zetten in de richting van je doel*? Zo ja/ nee hoe komt dat?

5. Welk stappenplan heb je doorlopen om je doel te bereiken?

6. a. Hoe ervaar je de methode MP om je doel te bereiken?

b. Hoe voelde het werken aan Mission Possible (je doel)? Licht je antwoord toe

c. Word je welbevinden op school vergroot door het werken aan Mission Possible?*2.

d. Welke onderdelen van de methode zorgen voor groter welbevinden?.

e. Kun je van uit jezelf acties ondernemen (zelfsturing ontwikkelen) die je dichterbij je doel brengen? Licht je antwoord toe.

f. Welke onderdelen van de methode zorgen voor meer zelfsturing?

*1 Als je zelfsturing ziet als "een doorlopend proces waarin men handelingen richt op het bereiken van doelen die men zelf, op basis van een eigen visie kiest en herziert" (Lukens, 2008, p.3) denk je dat jij dit proces onder begeleiding van een SLB- docent kunt aangaan?

Volgens Simons (2003) betreft zelfgestuurd leren het leren dat mensen zelfstandig doen zonder dat er al te veel sprake is van externe sturing.

***2 Wat is welbevinden?**

Welbevinden is een bijzondere toestand van het gevoelsleven

Signalen van welbevinden:

Openheid en ontvankelijkheid, soepelheid en flexibiliteit, ontspanning en innerlijke rust, vitaliteit, ten volle kunnen genieten, zelfvertrouwen en zelfwaardergevoel,

weerbaarheid en assertiviteit, spontaan en zichzelf zijn, energie uitstralen.

Welbevinden ontstaat

- *wanneer de situatie tegemoet komt aan de basisbehoeften*
- *wanneer kinderen beschikken over een positief zelfbeeld (zelfvertrouwen en zelfwaardegevoel)*
- *wanneer kinderen in voeling zijn met zichzelf (gevoelens doorleven)*

Bron: http://www.ckgopenpoortje.be/Welbevinden_en_betrokkenheid.html

Luken, T. (2008). De (on)mogelijkheid van nieuw leren en zelfsturing. In Meijers, F. & Kuijpers, M. (red.). *Loopbaanontwikkeling tussen oud en nieuw leren* (pp. 127-151). Antwerpen: Garant.

Simons, P. R. J. (2003). Competenties verwerven met en zonder instructie. Expertiseteam ICT in het onderwijs. Universiteit Utrecht. Geraadpleegd op 10 maart 2013, van <http://igitur-archive.library.uu.nl/ivlos/2005-0622-184848/5669.pdf>

1.a. Wat is je doel waaraan je werkt in MP?

1. Positiever, geen zelfmoordneigingen, geen opsluiting
2. Zekerheid verleden los laten. Doorgaan er voor mezelf zijn.
3. Rekenen en Nederlands verbeteren
4. Voor mezelf opkomen en me meer laten zien
5. Minder perfectionistisch zijn en organiseren: spreekster Stephanie Joy Eerhart uitnodigen op school
6. Meer assertief zijn
7. Om sterker in mijn schoenen te staan

1.b Wat is er veranderd t.a.v. je doelstelling, sinds de laatste keer dat ik je hierover sprak? (en wat nog meer?)

1. Ik ben meer positiever over mijn onderwerp. Ik ben ook echt blij dat ik dat zo heb gedaan. Ik ben ook weer vol levenslust.
2. Ik was erg verdrietig, heb nu geleerd me eigen leven te lijden althans ik doe mijn best
3. Het organiseren van een lezing door Stephanie-Joy Eerhart (samen met een andere school). Ik heb gemerkt dat mensen open staan voor leuke ideeën, ook mensen die je nog niet kende
4. Dat ik "door het tweede gesprek met mijn slb-er" een tweede doel voor mezelf heb gevonden.
5. Dat ik veel beter in mijn vel zit en sinds de laatste keer is dat een hele grote verandering

6. Dat ik zelfverzekerder ben en ik laat mezelf meer zien
7. Ik heb meer zelfvertrouwen en ik heb geleerd om door te zetten en met tegenslag om te gaan.

2. Maakt MP mij duidelijker hoe ik mijn doel moet bereiken? Zo ja, welke vragen helpen daarbij?

1. Ja, door de vragen die het boekje stelt kan je je doel heel goed bereiken, Stap 2 Voordelen en stap 3 Support (2II), stap 1 Doel stellen,
 4. alle stappen en vragen in het boekje MP, alle vragen laten je nadenken (2 II), allemaal, maar je motivatie is het belangrijkste.
 5. Ja, het zijn motiverende vragen.
 6. Ja het heeft mij geholpen de vragen zijn goed.
 7. Het zet vragen neer en je kijkt er anders naar: Stap 2 Voordelen
- Welke voordelen zal het voor jou hebben, denk je, als je jouw doel bereikt?
Alle vragen hebben mij geholpen, alle vragen laten je nadenken
- Zo nee, hoe komt dat? N.v.t.**

3.a. Schaalvraag van 1 - 10 TOEN ----- NU----- (en laatste -2 e gesprek)

Als je kijkt naar de vooruitgang die je hebt gemaakt t.a.v. je doel, waar in cijfers uitgedrukt sta je dan nu? 1 is ver verwijderd van je doel en 10 is je doel is bereikt!

uitdelen Mission Possible

cijfer

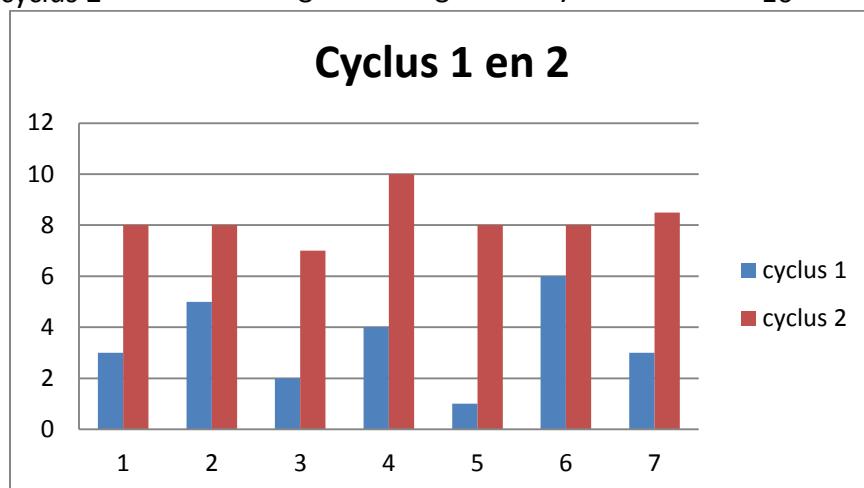
Uit de gegevens blijkt dat van zeven leerlingen vijf leerlingen een verdubbeling in vooruitgang laten zien en twee leerlingen een sprong in vooruitgang.

1 e SLB-i gesprek (febr. 2013)

cyclus 1	3	5	2	4	1	6	3
----------	---	---	---	---	---	---	---

2 e SLB-i gesprek (april 2013)

cyclus 2	8	8	7	10	8	8	8,5
----------	---	---	---	----	---	---	-----

3.b. Schaalvraag 1-10 Toen-----NU-----

Als je kijkt naar hoe goed je je nu voelt op school (welbevinden) door MP te gebruiken, waar in cijfers sta je dan? 1 is ik voel me slecht op school en 10 is ik voel me prima op school.

Uit deze gegevens blijkt dat het welbevinden door MP te gebruiken is toegenomen in de tweede cyclus april 2013 ten opzichte van januari 2013.

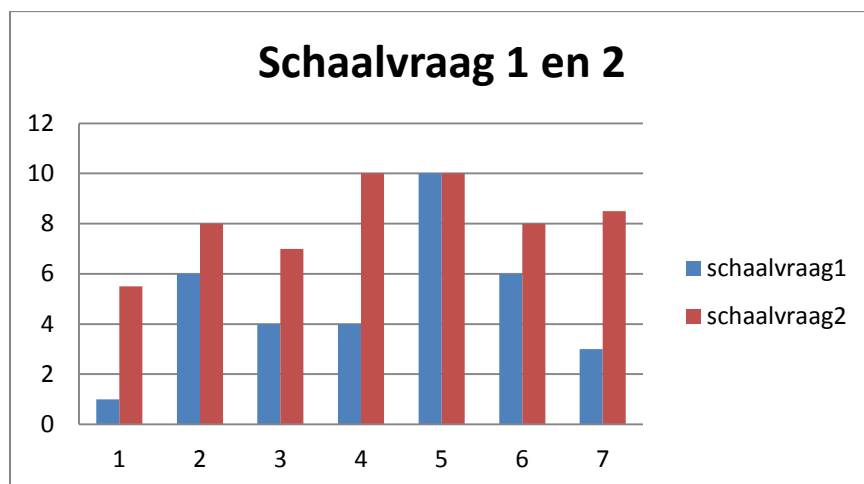
cijfer

1 e SLB-i gesprek (febr. 2013)

schaalvraag1	1	6	4	4	10	6	3
--------------	---	---	---	---	----	---	---

2 e SLB-i gesprek (april 2013)

schaalvraag2	5,5	8	7	10	10	8	8,5
--------------	-----	---	---	----	----	---	-----

4. Wie of wat zijn je krachtbronnen (familieleden, vrienden om MP te bereiken?

1. Vriendin, slb-docent, vriendje en zusje.
2. Ouders, vrienden
3. Familieleden, vrienden
4. Ikzelf
5. Ikzelf, mijn ouders, vrienden, Slb-docent
6. Ikzelf
7. Familieleden en vrienden

5. Hoe ervaar jij Mission Possible als methode om je doel te bereiken?

a. Wat vind jij ervan?

Alle vragen helpen het van je af te zetten

Ik vind het leuk en ook leerzaam

Je raakt gefocust op je doelen

Erg goed, heeft me goed geholpen

Ik vind het een leuke methode. De vragen zijn uitdagend en makkelijk te beantwoorden.

Ik ervaar MP als een leerdoel voor mezelf en ik weet hoe ik daar nu mee om moet gaan.

Ik vind dat MP een heel goed boekje is. Vooral de eerste en derde stap vanuit het boekje van MP

b. Wat voor gevoel krijg je bij het werken aan Mission Possible?

Acceptatie, angst los laten

Leuk

Een goed positief gevoel

Goed gevoel

Een zelfverzekerd, enthousiast gevoel

Een heel fijn, zelfverzekerd gevoel

Goed gevoel, dat je je doel zeker kan opvolgen

c. Word je welbevinden op school vergroot door het werken aan Mission Possible?*2.

Ja, ja zeker

Ja, want het laat je nadenken

Ja, voel me vrijer

Ja, ik voel me prettiger in de klas en heb meer zelfvertrouwen

Ja zeker, want ik voel me gelukkig

Ik was al 'welbevinden'

d. Hoe denk je dat MP als methode je kan helpen je doel te bereiken?

Het maakt je sterk

Je gaat nadenken over die vragen

Het laat je denken over dingen die je negeert.

Mijn doel is bereikt

Door zelf te doen leer je het meest, als je iets leuk vindt kan je alles.

Door er zelf aan te werken, te doen waar je goed in bent, support krijgen

Door de diepe vragen die MP stelt kan je je doel heel goed bereiken

e. Kun je van uit jezelf acties ondernemen (zelfsturing ontwikkelen) die je dichter bij je doel brengen? Licht je antwoord toe

Dingen los laten, door gaan

Ja, je gaat nadenken

Bijlessen nemen en thuis studeren

Ja, mijn doel is bereikt

Ja, de hele opdracht is op jezelf gericht, je leert jezelf kennen en je kansen vergroten

Door in jezelf te geloven

Ja, ik heb zelfs om een tweede boekje van MP gevraagd én gekregen!

f. Hoe ervaar je Mission Possible in de Focusgroepdiscussie?

Je leert van anderen

Fijne gesprekken

Erg goede gesprekken

Heel goed

Het is een leuke, uitdagende praktische methode

Heel goed, en mooi en leerzaam

Leerzaam

5. (samenvatting) Hoe ervaar jij Mission Possible als methode om je doel te bereiken?

a. Wat vind jij ervan? Alle leerlingen vinden MP leerzaam, goede focus op doel, helpt me erg goed, een leuke methode ook uitdagend en makkelijk te beantwoorden. Ik weet nu hoe ik met mezelf beter kan omgaan. Goed, vooral stap 1 Doel en Stap 3 Support

b. Wat voor gevoel krijg je bij het werken aan Mission Possible? Leerlingen noemen acceptatie, angst los laten, leuk, goed en positief gevoel. Verder een heel fijn zelfverzekerd, enthousiast gevoel en een goed gevoel, dat je je doel zeker kan opvolgen

c. Word je welbevinden op school vergroot door het werken aan Mission Possible? (zie bijlage 5 p. 65 uitleg welbevinden*2.)

Volmondig zeggen 6 leerlingen 'ja' en één leerling voelde zich al goed.

Antwoorden worden aangevuld met het laat me nadenken, ik voel me prettiger in de klas en heb meer zelfvertrouwen, want ik voel me gelukkig en als laatste ik voel me vrijer

d. Hoe denk je dat MP als methode je kan helpen je doel te bereiken?

Leerlingen geven aan dat MP je sterk maakt, je gaat nadenken over die vragen.

En het laat je denken over dingen die je negeert. Mijn doel is bereikt

Door zelf te doen leer je het meest, als je iets leuk vindt kan je alles.

Door er zelf aan te werken, te doen waar je goed in bent, support krijgen

Door de diepe vragen die MP stelt kan je je doel heel goed bereiken

e. Kun je van uit jezelf acties ondernemen (zelfsturing ontwikkelen) die je dichter bij je doel brengen? Licht je antwoord toe

Dingen los laten, door gaan. Ja, je gaat nadenken

Bijlessen nemen en thuis studeren. Ja, mijn doel is bereikt. Ja, de hele opdracht is op jezelf gericht, je leert jezelf kennen en je kansen vergroten Door in jezelf te geloven Ja, ik heb zelfs om een tweede boekje van MP gevraagd én gekregen!

Vragenlijst 5 C Interviewvragen leerlingen voor camera-opnames

Plus N = 1 studie extra, zie blauwe tekst.

De blauwe antwoorden zijn een toegevoegde N=1 studie. Deze leerling is representatief voor de hele groep leerlingen. Deze leerling had geen problemen met de videobeelden. Deze beelden zijn opvraagbaar bij de onderzoeker.

Als kritisch reflectieve onderzoeker kies ik voor deze methode ter ondervanging van alle niet gewenste video-opnames. En omdat ik niet met alle zeven respondenten een interview- gesprek met uitgebreid schriftelijk verslag heb kunnen maken.

1a. Wat is je doel waaraan je werkt in MP?

Doel is uitnodigen schrijfster in de klas.

1. Positiever, geen zelfmoordneigingen, geen opsluiting
2. Zekerheid verleden los laten. Doorgaan er voor mezelf zijn.
3. Rekenen en Nederlands verbeteren
4. Voor mezelf opkomen en me meer laten zien
5. Minder perfectionistisch zijn en organiseren: spreekster Stephanie Joy Eerhart uitnodigen op school
6. Meer assertief zijn
7. Om sterker in mijn schoenen te staan

b. Wat maakt dat je voor dit doel hebt gekozen?

Het boek is erg interessant en het spreekt me heel erg aan Pappies kleine meid slaapt op straat van Stephanie-Joy Eerhart.

1. Voor de opleiding die ik wil doen moet rekenen en Nederlands op het juiste niveau zijn daardoor zijn mijn doelen rekenen en Nederlands te verbeteren
2. Ik ben verlegen
3. omdat het me in de weg zat
4. Ik merkte dat het niet goed ging
5. Omdat ik daaraan wou werken
6. Omdat mijn BPV mij adviseerde me assertiever te gedragen naar cliënten
- 7.

2. Wat gaat er beter? Wat is er veranderd t.a.v. je doelstelling sinds de laatste keer dat ik je hierover sprak? (en wat nog meer?)

In het begin was ik onzeker, toen ik er meer onderzoek naar ging doen kon ik ook contact maken. Ik heb haar niet ontmoet. C. zou haar graag een keer willen ontmoeten.

Wat is er nog meer verandert? Ik hoef niet bang te zijn om contact met mensen te zoeken die ik niet ken.

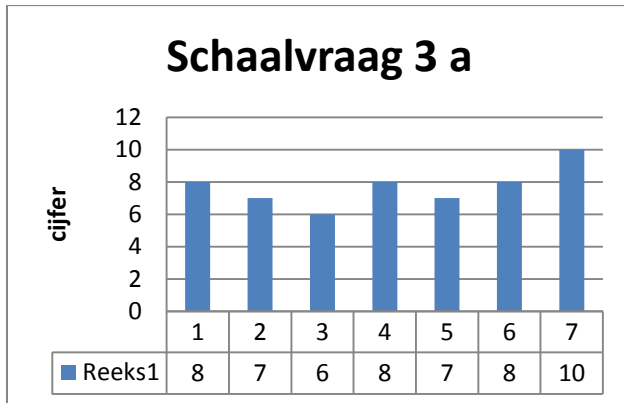
1. Ik ben meer positiever over mijn onderwerp. Ik ben ook echt blij dat ik het zo heb gedaan, ik ben weer wat levenslustiger.
2. Losgelaten voor mijn eigen gekozen
3. Voor de opleiding die ik wil doen moet je Nederlands en rekenen op het juiste niveau zijn daardoor zijn mijn doelen Nederlands en rekenen verbeteren.
4. Ik ben verlegen
5. Ik heb stappen gezet die ik al eerder een keer had gezet en daarop heb ik voortgeborduurd, ik wilde meer lef tonen

6. Mijn stage (BPV) vond dat ik assertiever moest leren zijn tegen bewoners
7. Dat ik me sterker voel

3. a. Schaalvraag 1-----2-----3-----4-----5-----6-----7-----8-----9-----10

Als je kijkt naar de **voortgang die je hebt gemaakt t.a.v. je doel**, 1 is ver verwijderd van je doel en 10 is je doel is bereikt! Waar in cijfers uitgedrukt sta je dan nu?

C. ik begon op 6 en eindig op 9.

3 b. Wie of wat zijn je krachtbronnen (familieleden, vrienden) om MP te bereiken?

De onderzoeker: de MP-begeleider, mijn ouders.

1. Vriendin, slb-docent, vriendje en zusje.
2. Ouders, vrienden
3. Familieleden, vrienden
4. Ikzelf
5. Ikzelf, mijn ouders, vrienden, Slb-docent
6. Ikzelf
7. Familieleden en vrienden

4.a Kun je met behulp van Mission Possible vanuit jezelf een stap zetten in de richting van je doel*? Zo ja/ nee hoe komt dat?

MP daagt mij uit om werkelijk iets te ondernemen. Het is leuk en het zijn simpele vragen. Je hoeft er niet moeilijk over na te denken. Alle vragen hebben me geholpen, ik heb er zelf een aantal vragen uitgehaald. Stap 1, stap 3, stap 7 en stap 11.

1. Goede vragen
2. Ja
3. Ja, het helpt je van je af te schrijven.
4. Ja omdat je gaat nadenken
5. Ja, een beetje want ik wist niet, ik was er niet zeker van dat ik niet assertief was
6. Ja omdat ik nu weet hoe ik ermee om moet gaan
7. Ja maar mijn doel kan volgend jaar misschien pas uitgevoerd worden, maar dan heb ik wel al het voorwerk al gedaan.

4.b Denk je dat je je doel kunt bereiken met behulp van Mission Possible? Of heb je daar meer begeleiding, meer handvatten of informatie voor nodig?*

Ja, je kan de eerste dingen zelf doen, uiteindelijk heb je wel hulp nodig en later pakte ik dat gewoon weer op. De informatie heb ik zelf gevonden en het boek kreeg ik van mijn vader.

1. Meer ondersteuning

2. Dit helpt goed

3. Ik kan zo mijn doelen heel goed bereiken

4. Goed gesprek gehad en daarna alles gedaan en goede vragen helpen je.

5. Ik heb met veel erover praten met mijn familie, dat het beter gaat en dat helpt mij

6. Misschien ik ben nog niet klaar met het tweede boekje, dus ik weet het nog niet.

Het doel van eerste boekje heb ik bereikt, ik ben nu veel assertiever geworden op mijn BPV.

7. Ja, ik geloof zeker dat ik mijn doel zelf kan behalen. Een goed gesprek hierover met mijn één van mijn krachtbronnen is wel fijn!

5. Welk stappenplan heb je doorlopen om je doel te bereiken?

Mijn doel paste niet in het thema samenwerken en daarom kom ik er niet verder mee! In het Leefstijlproject Waarden en Normen zou het volgend schooljaar wel kunnen passen.

1. Denken, doen

2. Acceptatie, doorgaan

3. Symbool, want het symbool gaf mij kracht.

4. Alle vragen (40) van alle stappen (11) goed maken

5. Stap 1 Doel en Stap 3 Support

6. Elke stap iets meer voor mezelf opkomen

7. Door elke stap me zelfverzekerder te voelen

6. Hoe ervaar je de methode Mission Possible om je doel te bereiken?

Ik ben goed in plannen dus ik heb mijn eigen stappenplan gemaakt. Eerst het boek lezen, daarna alle plaatsen opschrijven waar ze was geweest, en informatie opschrijven om met haar verder te kunnen praten.

a. Wat vind je van MP? Licht je antwoord toe

Leuke methode en uitdagend en simpel.

1. Leuk want je gaat doelen zoeken.

2. Je schrijft het van je af

3. Ik vind het een leuke oefening want je focus is dan meer bij je doel

4. Goede vragen

5. Ik vind het een leuke methode, de vragen zijn uitdagend en makkelijk te beantwoorden

6. Ik vind het een goed boek want door MP kan je weten wat je doel / doelen zijn

7. ik vind MP heel goed en het helpt je sterker te worden en het helpt je je doel te bereiken

b. Hoe voelde het werken aan Mission Possible (je doel)? Licht je antwoord toe

In het begin moeilijk om een start te maken. Als je eenmaal bezig bent gaat het gewoon vanzelf. Het voelde goed, want je bent met jezelf bezig, je bent met jezelf

aan het werk. En je leert jezelf beter kennen als je bezig bent met aan jezelf te werken en dat is gewoon gaaf.

1. Eerst niet leuk maar daarna wel
2. Heel verdrietig maar nu opgelucht
3. Goed.
4. Voelde goed
5. Ik kreeg een zelfverzekerd enthousiast gevoel
6. In het begin raar, want ik had hem niet begrepen maar daarna wel!
7. Heel fijn want ik weet wat mijn doel is

c. Word je welbevinden op school vergroot door het werken aan Mission Possible?*2.

Zelfvertrouwen en energie krijg je ervan! Ja, op zich wel want als we het erover hadden dan werd ik gelijk weer enthousiast en wilde ik er meer over meer over vertellen. Ik ben dan ook benieuwd naar wat anderen ervan vinden.

Toen ik het boek aan het lezen was vertelde ik er van alles over en toen wilde 4 andere mensen het boek ook lezen. Dat was voor mij wel heel leuk.

1. Ja
2. Ja.
3. ik voel me prima
4. Ja, ik laat me meer zien
5. Ja, ik voel me zekerder en sterker nu, dit was het juiste moment voor mij om aan mij doel te gaan werken
6. Ik was al 'welbevinden' op school
7. Ja, want ik leer mezelf met MP beter kennen

d. Welke onderdelen van de methode zorgen voor groter welbevinden?

Het einde als je het bijna klaar hebt. Als je de laatste blz invult en je weet dan wat je gaan kan doen. Stap 1, stap 3, stap 7 en stap 11.

1. Het hele MP
2. Alle vragen die ik heb gekozen in te vullen Stap 2 Voordelen en stap 3 Support
3. ik voel me prima
4. Alle onderdelen, 40 vragen van de 11 stappen van MP
5. Stap 1 Doel, Stap 3 Support en Stap 7 Schalen
- 6.-
7. Om socialer te zijn, en dat je niet bang hoeft te zijn, alle vragen die ik gekozen heb te maken namelijk Stap 1 Doel, Stap 3 Support en Stap 7 Schalen

e. Kun je van uit jezelf acties ondernemen (zelfsturing ontwikkelen) die je dichter bij je doel brengen? Licht je antwoord toe.

Ja, je kan het wel maar dan moet het ook wel echt iets zijn wat je graag wil. Je moet de opdracht zelf uitkiezen en dan kun je er pas echt iets mee gaan doen.

1. Ja, je gaat nadenken over dingen
2. Nooit opgeven
3. Ja, meer thuis studeren
4. Ja, de goede vragen

5. Ja, ik had gelukkig het e-mail adres van Stephanie Joy, door MP durfde ik haar te mailen
6. Nu wel!
7. Ja

f. Welke onderdelen van de methode zorgen voor meer zelfsturing?

Het begin van de methode en dat je elke keer een stukje afsluit, de uitvoering en de afronding. Stap 1 Doel, Stap 3 Support Stap 4 Symbolen (geloof) Stap 2 Voordelen en Stap 7 Schalen.

1. Stap 2 Voordelen en stap 3 Support
2. Stap 2 Voordelen en stap 3 Support
3. Stap 4 Het symbool en het geloven
4. Alle onderdelen, 40 vragen in de 11 Stappen van MP
5. Stap 1 Doel, Stap 3 Support, Stap 2 Voordelen en Stap 7 Schalen
6. Stap 1 Doel, Stap 3 Support Stap 4 Symbolen (geloof) Stap 2 Voordelen en Stap 7 Schalen
7. Dat je meer uit jezelf kan doen. Stap 1 Doel, Stap 3 Support, Stap 2 Voordelen en Stap 7 Schalen

Dat je meer uit jezelf kan doen, alle opdrachten, Stap 4 het symbool en het geloven, de vragen, Stap 1 Doel, stap 3 Support, stap 2 Voordelen en stap 7 Schalen

Bijlage 6 Focus-groep-interview en -discussie leerlingen

Interviewvragen (vanuit inductieve benadering)

- 1.a Hoe denk jij tot meer zelfsturing te komen?
 - b. Hoe ervaar jij MP met betrekking tot zelfsturing?
2. Wat is voor jou belangrijk om zelfstandiger te kunnen en durven werken?
3. Hoe bouw jij in jezelf aan meer zelfvertrouwen?
4. Wat of wie heb jij daar bij nodig?

(zo bouwen we vanuit de praktijk naar een eigen werktheorie toe)

Interview Focusgroep discussie.

Het onderzoek met mensen, een beperkt aantal, die met elkaar in gesprek hun opvattingen en overtuigingen verkennen en inventariseren (De Lange et al., 2011).

Een kwalitatieve onderzoeksmethode: hij is gericht op ideeën, gevoelens, opvattingen, attitudes en beleving (De Lange et al., 2011, p180).

(zie Hoofdstuk 4.1.1 p. 27)

Focus-groep-discussie leerlingen.

Interviewvragen (vanuit inductieve benadering)

- 1.a Hoe denk jij tot meer zelfsturing te komen?
 - b. Hoe ervaar jij MP met betrekking tot zelfsturing?
2. Wat is voor jou belangrijk om zelfstandiger te kunnen en durven werken?
3. Hoe bouw jij in jezelf aan meer zelfvertrouwen?
4. Wat of wie heb jij daar bij nodig?

(zo bouwen we vanuit de praktijk naar een eigen werktheorie toe)

Interview Focusgroep en -discussie. Leerlingen Fase 2. Video-opname 16 april 2013

Focus-groep-discussie leerlingen.

Interviewvragen (vanuit inductieve benadering)

- Ad.1. a. Hoe denk jij tot meer zelfsturing te komen?
 - b. Hoe ervaar jij MP met betrekking tot zelfsturing?

De vragen zijn zo dat het je zo aan het nadenken wordt gezet. Hoe kan ik het bij mezelf veranderen zodat ik zelf tot een oplossing kan komen? Je gaat over jezelf nadenken 'hoe kan ik ervoor zorgen dat er gebeurt dat wat ik wil dat het uiteindelijk wordt. Dan maak je daarna je doelen. Je gedachten veranderen ook je schakelt om van hé het werkt. Dat geeft een goed gevoel en is een aparte ervaring dat je dat zelf kunt beïnvloeden.

Op je eigen wijze, visie op je eigen manier. Geloven in jezelf en in je doelen en dat je dat kunt bereiken! 1. = willen 2= gedachten 3= doen 4= bereiken. Wel in jezelf geloven en denken ik kan het wel /dat je het kan. Als je het niet wil dan komt er ook niets. Dat biedt MP ook. 6 leerlingen zijn in stap 0 afgehaakt.

Mijn ouders helpen, mijn psycholoog, ik help mezelf. Ik kom met de krachtbronnen om me heen tot meer zelfsturing. Leerling 2 heeft die krachtbronnen niet zo nodig behalve de methode en de docent die er met je over praat.

Ad 2. Wat is voor jou belangrijk om zelfstandiger te kunnen en durven werken?

Je leert meer positiviteit op te doen door MP . Door het positieve dat MP je biedt leert je al zelfstandiger te doen. Je leert je zelfstandigheid op te bouwen. Je leert van jezelf kennen. Je gaat zo goed over jezelf nadenken. Caroline Beumer heeft MP vertaald uit vanuit de therapeutische hoek naar het onderwijs. MP is gebruikt door scholieren en de methode staat open voor feedback. Die kunnen jullie dus ook geven.

Ad.3. Hoe bouw jij in jezelf aan meer zelfvertrouwen?

Alles op een rijtje zetten, met mijn ouders praten en vrienden en kennissen. Mijn psycholoog zegt het ook. Ook om het te accepteren. Ik weet dat ik het kan. Je plaatst in je hoofd nu helpende gedachten. Voor mij ben ik aan mezelf meer zelfvertrouwen gaan bouwen omdat ik mezelf nu kan ondersteunen. Klinkt heel erg goed! Je hebt de basis. Acceptatie is de sleutel. Ik ben zoals ik ben. Als mensen mij niet accepteren zoals ik ben dan gaan ze maar weg. Ik doe gewoon alsof ze niet bestaan, de mensen die mij niet accepteren. Dat helpt mij en dat voelt ook goed. Je gaat door een heel proces heen. Ik moet wel oppassen als ik alleen ben kan ik zo gaan malen, dan word ik helemaal gek. Hoe kom je daar dan uit? Leerling 1 en 2 kunnen zichzelf er dan uithalen om voor afleiding te zorgen. Ik ga dan iets doen of onder de mensen zijn.

Ad 4. Wat of wie heb jij daar bij nodig?

Vrienden, familie zijn krachtbronnen, mensen die je begrijpen in wat voor situatie je zit. Je krijgt een bevestiging van o ja, ik ben niet de enige die hier in zit. Terwijl ik dacht ik ben de enige dat je niet de enige bent Ja, het is heel fijn om iemand te hebben die je begrijpt. Dat is heel belangrijk dat iemand je begrijpt of iemand heeft hetzelfde meegemaakt. Je kunt het beste met iemand erover te praten die weet hoe het voelt en dus begrijpt waarin je zit. Als je vriendin je niet begrijpt dan heb je er ook niet veel aan. Het praat makkelijker Mijn vrienden, mijn zusje. Mijn vader staat op nummer 1, hij begrijpt mijn voorgevoelens, mijn moeder staat op nummer 2 en mijn buurvrouw die mij begrijpt.

(zo bouwen we vanuit de praktijk naar een eigen werktheorie toe)

Hoe kan ik het bij mezelf behandelen zodat ik tot een oplossing kan komen?

Als ik het zo doe dan kom ik dichterbij. Al mijn energie was op mijn doel en toen kwam het dichterbij. Hé het werkt en dan wil je meer.

Leerling 1 werkt aan Engels en rekenen.

Rodenburg, R.

juli 2013

R: Hoe heeft MP je ondersteunt met voorbeelden. Bijv. wat kan je eraan doen om het te verbeteren? Welke vraag was dat? LI1: Stap 3 Support op p. 16/17.

R: Hoe kan MP het zelfsturend vermogen van jou doen toenemen?

Zodat je zelf tot actie komt is waar de methode in ondersteunt.

R: Bevordert dat jou welbevinden? (dat je je fijner voelt).

LI2: Ja ik kom steeds dichterbij mijn doel, dat voelt goed, je wilt ook meer. Je weet dat ik er ben en dat ik je vragen erover stel.

R: Wat zie je er als je voordelen van als je je doel bereikt? J

LI2: je wordt er gelukkiger van, je weet waar je doelen liggen. Symbool: vlinderketting. Sterke dieren, vallen nooit. Ik heb de ketting aan leerling 1 uitgeleend en dat gaf haar in een presentatie heel veel kracht op het moment dat ze heel erg zenuwachtig was. Soms negeerde ik in mijn leven bepaalde vragen, ik ging eraan voorbij maar met MP kon ik er niet omheen.

Leerling 3. Mijn onderwerp ging over zelfvertrouwen. MP heeft me gestimuleerd om na te denken, ik ben vrolijker, ik ben veel meer positief. MP helpt om doelen te stellen en het symbool hielp me ook.

Leerling 3 . Heeft een tekst als symbool namelijk "Laat de fouten van gister de schoonheid van vandaag niet bederven iedere dag heeft zijn eigen beloften".

Leerling 4 MP doel mijn onzekerheid op de werkvloer, komt door een situatie die ik heb meegemaakt, je schrijft het als het ware van je af en laat het achter je, je laat het los. Als je het naleest ben je blij dat je eruit bent of dat je een stap verder bent.

Interview Forumgroep discussie. Leerlingen Fase 1. Video-opname 25 april 2013

Het onderzoek met mensen, een beperkt aantal, die met elkaar in gesprek hun opvattingen en overtuigingen verkennen en inventariseren (De Lange et al., 2011).

Interviewvragen (vanuit inductieve benadering)

1. a. Hoe denk jij tot meer zelfsturing te komen?
- b. Hoe ervaar jij MP met betrekking tot zelfsturing?

2. Wat is voor jou belangrijk om zelfstandiger te kunnen en durven werken?
3. Hoe bouw jij in jezelf aan meer zelfvertrouwen?
4. Wat of wie heb jij daar bij nodig?

1. Wat van de methode MP heeft jouw welbevinden vergroot?

(zo bouwen we vanuit de praktijk naar een eigen werktheorie toe)

Ad 1a. Hoe denk jij tot meer zelfsturing te komen?

b. Hoe ervaar jij MP met betrekking tot zelfsturing?

R: Wat maakte dat je een 2 e boekje wilde?

LI1: Ik had een ander doel en dus een ander boekje nodig, ruimte om te schrijven. Ik dacht ik ga het proberen met het 2 e boekje. Ik vond de vragen leuk, ik weet dan echt wat de doelen zijn. De vragen gaan echt heel diep.

R: Vind je ze te diep?

Nee, niet te diep. Nee, je moet echt nadenken en een antwoord geven. Je leert jezelf dus beter kennen. Dat is eigenlijk best fijn!

R: Welke van deze vragen deden jou je doel bereiken en tot actie overgaan?

De 1 e stap van MP: doelen beschrijving en de 3 e stap Support. Wie gaat jou supporten en als je dat weet heb je meer een goed gevoel en voel ik me sterker (empowerment) en heb ik zin om door te gaan. Dat geldt ook voor LI2: je hebt meer 'zelfverzekerdheid' als je ondersteuning krijgt.

LI3 heeft alleen gewerkt en advies gevraagd aan de onderzoeker (moderator) als support ondersteuning.

R: Helpt stap 2 ook dat je je voordelen van je doel ziet? Of is dat nu gericht op zelfsturing.

LI2: Als je meer voordelen ziet dan wil je ook wel doorgaan. R: Wat is het voordeel voor jou als je assertiever voelt?

LI2: Je welbevinden wordt ook vergroot als je assertiever bent. Dat geeft een sterk positief gevoel, dus stap 2 is ook een belangrijke stap maar op de 3 e plaats.

R: Helpt stap 11 Succes vieren - ook op het eind?

LI2 & 3: Ja, zeker. Eindelijk je hebt je doel bereikt. LI3: Het is ook leuk.

Ad 2. Wat is voor jou belangrijk om zelfstandiger te kunnen en durven werken.

LI2: Support van familie of vrienden. Dat is het eigenlijk en erover praten. Je moet het wel zélf doen en voor jezelf opkomen maar dat je gesteund wordt als je valt dat dit je goed doet voelen.

LI3: Dat ik op mijn eigen manier mag werken. Hoe kan dat binnen MP? Je mag zelf kiezen welke onderwerpen je gaat doen. Je kunt er ook onderdelen aan toevoegen.

Het grappige van dit boekje is dat het zijn eigen wil heeft en creatief is dus dan kun je erop los gaan met je creativiteit.

Ad 3. Hoe bouw jij in jezelf aan meer zelfvertrouwen?

LI1: Ik vertrouw mezelf wel!

LI2: In mezelf geloven. Als je in jezelf gelooft dan kom je ook tot meer zelfsturing, dat gaat automatisch.

LI3: Door te doen waar je goed in bent. En dingen te leren waar je ook goed bent en je ontwikkelt nieuwe talenten die je nog niet kende van jezelf, dat geeft je meer zelfvertrouwen.

Ad 4. Wie of wat heb je daarbij nodig?

LI2: Jezelf!

LI3: Een vriend of een vriendin, vriendschap, je zus, je familie.

LI1: Je ouders wel en niet: aan de ene kant heb ik mijn ouders nodig aan de andere kant juist weer niet! Dit heeft te maken met mijn leeftijd en dingen zélf willen uitzoeken.

Stap 4 Symbool heeft alle drie de leerlingen ook geholpen.

LI2: Ketting met hartje

LI3: Anne Frank, zij is gewoon heel stoer

LI1: symbool van Allah: met de Koran, naam van God in Arabisch, en er is geen God behalve Allah en Mohammed is onze profeet.

Het symbool heeft ter ondersteuning geholpen.

Ad 5. Wat van de methode MP heeft jouw welbevinden vergroot?

Alle drie de leerlingen zijn het eens dat

Stap 1: Doel bepalen,

Stap 3: Support ,

Stap 2 Voordelen en

Stap 7: Schalen de volgorde is om deze het welbevinden alsmede de zelfsturing te vergroten.

R: Heeft de schaalvraag je geholpen om je vooruitgang te zien en je welbevinden te vergroten?

Wel een beetje.

R: Wat maakte dat je je daardoor beter voelde?

Omdat je kon zien wat de stappen waren die je had gemaakt. Dat je vooruit bent gegaan dat geeft je een goed gevoel.

R: Dus je kunt het welbevinden ook vergroten door de schaalvraag te gebruiken!

R: Wat van de methode MP heeft jouw welbevinden vergroot?

LI1: Ik voel me sowieso goed.

R: Welke vraag heeft je hierbij geholpen?

LI3: Support van je klasgenoten deden mijn welbevinden vergroten! Support is toch iets moois en dat geeft je meer zelfvertrouwen.

R: Welke vraag van de methode deed je welbevinden vergroten? Was je doel stellen belangrijk om je beter in je vel te voelen om sterker in je schoenen te staan?

LI3: Door je doel te stellen en daarover te praten voelde ik me beter op school en sterker.

Conclusie:

1. Hoe denk jij tot meer zelfsturing te komen?

De 1 e stap van MP: doelen beschrijving en Stap 3 Support. Wie gaat jou supporten en als je dat weet heb je meer een goed gevoel en voel ik me sterker (empowerment) en heb ik zin om door te gaan. Dat geldt ook voor LI2: je hebt meer 'zelfverzekerdheid' als je ondersteuning krijgt.

R: Helpt stap 2 ook dat je je voordelen van je doel ziet? Of is dat nu gericht op zelfsturing.

LI2: Als je meer voordelen ziet dan wil je ook wel doorgaan. R: Wat is het voordeel voor jou als je assertiever voelt?

LI2: Je welbevinden wordt ook vergroot als je assertiever bent. Dus stap 2 is ook een belangrijke stap maar op de 3 e plaats.

R: Helpt stap 11 Succes vieren - ook op het eind?

LI2 & 3: Ja, zeker. Eindelijk je hebt je doel bereikt. LI3: Het is ook leuk.

2 Wat is voor jou belangrijk om zelfstandiger te kunnen en durven werken?

LI2: Support van familie of vrienden. Dat is het eigenlijk en erover praten. Je moet het wel zélf doen en voor jezelf opkomen maar dat je gesteund wordt als je valt dat dit je goed doet voelen.

LI.3: Dat ik op mijn eigen manier mag werken.

5. Wat van de methode MP heeft jouw welbevinden vergroot?

Alle drie de leerlingen zijn het eens dat

Stap 1: Doel bepalen,

Stap 3: Support ,

Stap 2 Voordelen en

Stap 7: Schalen de volgorde is om deze het welbevinden alsmede de zelfsturing te vergroten.

Bijlage 7 Data - analyse

	Deelvraag	Ingezette methode	Verwachte resultaat
1	Hoe ervaren de SLB-leerlingen (16) de methode Mission Possible?	Enquête Focusgroepsdiscussie Video-opnamen interview -gesprekjes	Als 4 van de 7 leerlingen MP positief ervaart.
2	Hoe sluit Mission Possible aan bij de zelfsturing de leerlingen?	Literatuuronderzoek Documentonderzoek Enquête	MP daagt uit tot zelfsturing bij 4 van de 7 leerlingen
2a	In hoeverre ontwikkelen de leerlingen meer zelfsturing?	Enquête Focusgroepsdiscussie Video-opnamen Interview Onderwijsinnovator N=1 video-opname	4 van de 7 leerlingen werkt vanuit zichzelf aan MP.
2b	Welke onderdelen van de methode zorgen voor meer zelfsturing?	Enquête Schaalvraag Focusgroepsdiscussie Video-opnamen	
3	Op welke wijze helpt MP het welbevinden van de leerling te vergroten?	Enquête Focusgroepsdiscussie Video-opnamen	Bij 4 van de 7 leerlingen wordt het welbevinden vergroot
3a	In hoeverre wordt het welbevinden van de leerling vergroot?	Enquête Schaalvraag Focusgroepsdiscussie Video-opnamen	Bij 4 van de 7 leerlingen wordt het welbevinden vergroot met 2 stappen op de schaalvraag
3b	Welke onderdelen van de methode zorgen voor groter welbevinden?	Enquête Focusgroepsdiscussie	
4	Hoe ervaar ik als reflectieve professional de werkwijze van Mission Possible in de rol studieloopbaanbegeleider?	Logboek Gesprek Critical Friends Overleg Collega's en trajectbegeleider Video-opnamen	Onderzoeker is tevreden als MP de leerlingen tot groei, zelfsturing en welbevinden uitdaagt. Onderzoeker vindt draagvlak in organisatie met

			delen en vermenigvuldigen als resultaat.
--	--	--	--

Bijlage 8 Pedagogisch domein: cluster sociaal emotionele ontwikkeling en de taakaanpak en werkhouding

Vanuit de onderstaande clusters kiest de leerling haar onderwerp voor MP.

Het pedagogisch domein kent twee clusters namelijk de **sociaal emotionele ontwikkeling** (voortaan te noemen SEO) en de taak aanpak en werkhouding. Het eerste SEO cluster omvat volgens Pameijer (2009) zeven begrippen te weten: SEO cluster omvat volgens Pameijer (2009) zeven begrippen te weten:

- 1.gedrag
- 2.omgang
- 3.communicatie
- 4.samenwerking
- 5.zelfbeeld
- 6.initiatief
- 7.zelfvertrouwen.

Het tweede cluster, de **taakaanpak en werkhouding**, omvat negen begrippen namelijk:

- 1.probleemoplossend
- 2.taakgerichtheid
- 3.aandacht / concentratie
- 4.motivatie / plezier voor leren
- 5.zelfstandig werken
- 6.zelfsturing
- 7.werktempo
- 8.autonomie
- 9.zelfreflectie.

Algemeen overzicht MP: 7 leerlingen

	1	2	3	4	5	6	7
geb.datum	L	G	T	N	D	C	R
Misson Possible Pedagogisch domein: cluster SEO + Taakaan pak en werkhouding	SEO zelfvertrouwen	Taakaan pak en werkhouding Zelfstandig werk + zelfsturing	SEO Zelfvertrouwen + zelfbeeld + gedrag	SEO Omgang+ gedrag + communicatie	Taakaan pak en werkhouding Zelfstandig werk + zelfsturing	SEO Zelfbeeld	SEO Zelfbeeld en zelfvertrouwen
te bereiken doel	open-zijn	NL/REK	Zelfverzekerder	Assertiever	NL	Perfectionisme	HSP-zelfonderzoek
cyclus 1	3	5	2	4	1	6	3
cyclus 2	8	8	7	10	8	8	8,5
schaalvraag1	1	6	4	4	10	6	3
schaalvraag2	5,5	8	7	10	10	8	8,5
krachtbron	c,d,	a,b,d,g	a,b,c,e	c	c, d	a,b,d	a,b,c,d,e
symbool	krachtteken	Ketting	geen	Tekst: Laat de fouten van gister de schoonheid van vandaag niet bederven iedere dag heeft zijn eigen beloften .	Allah	Anne Frank	Ketting met hartje

Bijlage 9 Vijf individuele interviewgesprekken

De vijf fasen van het Mission Possible-programma zijn:
eigenaarschap:

1. het doel is helder en van de jongere, waardevol:
2. voordelen zien, vertrouwen:
3. groeiend zelfvertrouwen, succes waarnemen:
4. positieve ontwikkelingen ervaren, vooruitkijken op tegenslag:
5. een goede voorbereiding daarop.

Deze vijf fasen zijn verbonden met de vijf belangrijkste psychologische factoren van intrinsieke motivatie.

Leerling 1 (L1.) 04-02-2013

R: Wat is je doel?

L1: Negatieve mind stoppen 1. signaleren, 2. stoppen en iets anders positiefs ervoor in de plaats zetten, 3 symbool gebruiken (en deze laten plastificeren) deze info sluit aan bij het **doel** afzonderen van de buitenwereld en in zichzelf terugtrekken. Leren makkelijker te praten.

SEN-behoefte /Onderwijsbehoefte is Extra Nederlands.

Ik zou vrolijker zijn en voelen meer aandacht vragen.

R: Waaraan zou je merken dat het je gelukt is?

L1.Dat ik me sneller betrek bij de klas, je ziet dat ik met meer mensen praat in de klas, je hoort me dus ook meer dan. Iedereen zou zich prettiger voelen omdat ik me meer uitspreek en dus meer energie geef.

R: Wat zou je dan precies doen?

L1: Dat wat ik voel naar buiten brengen. Ouder, docent, meer beneden zitten, niet opsluiten, meer praten en dat ze niet zoveel hoeven te vragen, meer dingen uit mezelf doe! Meer mezelf zijn! Hoe denk je dat dit voelt: goed!

Komt ook door me verleden, werd vroeger thuis gepest door 2 oudere zussen, buitengesloten. Vanaf 11 jaar is tweelingzus wel bij L1. aangesloten.

R: Controlevraag 'Wat moet jij allemaal kunnen, doen of leren om jouw droom dichterbij te brengen? We maken een lijstje met vaardigheden, eigenschappen en acties. Het doel is bewust te worden.

L1. Harder blokken en positieve energie krijgen. Nu NL en BP's, m'n vader helpt me en m'n moeder en tweelingzusje, dit zijn ook krachtbronnen.

R: Wat ga je doen bij tegenslag Stap 10 Tegenslag?

LI1: Praten, bewust leuke dingen doen met vriendin en dit ook bespreken.

LI1: Ik heb ook vertrouwen in jou als slb-docent, je geeft aan vertrouwen in mij te hebben! Mijn oudste zus haalt mij naar beneden dus die vertrouw ik niet.

Stap 7 Schaalvraag (p.27 MP-boekje) van 3 ½ naar 5 ¼

Gesprek Leerling 2 (LI2.) 08-03-2013

LI2.De methode = leuk. Je bent met jezelf bezig. Je hoort ook van anderen wat zij hebben meegemaakt.

R: Wat van MP heeft je geholpen om tot groei te komen? (perfectionisme – onzekerheid.)

LI2: Herkaderen positief doel. Ik ben een controle freak; ik wil leren de leiding uit handen te geven

Ik wilde er al lang iets mee doen om tot groei te komen en dit was het moment.

1. Doel en 2. Actie Symbool. Stephanie -Joy Eerhart - Pappie's kleine meid slaapt op straat. Anne Frank qua onzekerheid en leven wat zij niet wilde. Het boek heeft indruk gemaakt op LI2.. Het beantwoord levensvragen wat wél /niet te doen. LI2. Wil klasgenoten voorlichting geven via het levensverhaal van Stephanie -Joy Eerhart hoe het **niet** moet!
 2. Wat hielp was support MP-begeleider en klasgenoten
 3. Punt 8 Actie heeft geholpen. Punt 5 Vertrouwen. Eerdere ervaringen met organiseren
-

Leerling 3 (LI3.) 08-03-2013

LI3 heeft als doel haar diploma niveau 2 behalen maar twijfelt of zij mee wil doen aan het onderzoek. LI3 heb ik speciaal en alleen de wondervraag gesteld. Dit kwam zo uit om deze vraag op het juiste moment te stellen. Deze leerling was in twijfel bij stap 0 Hoe weet je of MP iets voor jou is? Ik heb haar steeds de keuze gegeven mee te doen of niet. Wel vroeg ik haar cameravrouw te zijn bij het filmen van verschillende opnames in de klas voor GDR1 en het praktijkgerichte onderzoek, de forumdiscussiegroep. Daarin stemde ze meteen toe.

LI3.Wat als ik morgen wakker word met heel veel zelfvertrouwen, wat doe ik dan?

Dan ga ik meer 'nee zeggen' en zeggen als ik iets niet leuk vind.? Herkaderen/ Ik zeg 'ja' tegen wat ik wel wil!

Dan ben ik niet zo veel meer zenuwachtig voor dingen die ik moet doen of die er komen / herkomen. Dan ben ik vol zelfvertrouwen voor de dingen die ik moet doen of komen.

R: Wat doe jij dan anders?

LI3: Meer dingen doen en durven.

R: Waar sta je voordat je nadacht over deze wondervraag en nu op de schaal van 1 - -----10?

LI3: Nu op de schaal 4 ½.....bij 5 ½ zou ik meer nee zeggen, tegen iemand die mij iets vraagt en ik niet wil doen. In de klas ben ik wel assertiever eigenlijk als je er zo over nadenkt. Het is voor mij anders buiten school als ik mensen niet ken.

R: Wat van MP heeft je geholpen om tot groei te komen?

LI3: De vragen die ik als MP-begeleider stelde en de Wondervraag. Door er antwoord op te geven?

Als Stap 1 Doel had ik mijn diploma niveau 2 behalen. De voordelen van diploma HZW hebben is dat ik meer kan en mag. Dat ik de mensen beter kan helpen. Dat ik verder kan studeren en een betere baan kan krijgen.

Leerling 4 (LI4.) 08-03-2013

Leren beter te kunnen concentreren

R: Wat is er in de tussentijd dat je je doel stelde en nu ik je spreek veranderd?

Schaalvraag 1-----10 1 is slechte concentratie in de les en 10 is heel goed kunnen concentreren? Van 5 en nu naar 7.

R: wat is er veranderd?

LI4: ik mag oordopjes dragen in de les extra Nederlands.

R: Wat van MP heeft je geholpen om tot groei te komen?

MP nog niet ingevuld, afspraak om dit volgende week vrijdag 15 maart in te vullen en te bespreken om antwoord te krijgen op deze vraag. Deze leerling werd ziek was veel afwezig en had problemen thuis. Ze gaf aan niet verder open te staan voor MP. Dit vond ik uiteraard prima. MP mag geen verplichting worden als de opgestapelde problematiek de boventoon voert en de leerling aangeeft niet meer open te staan voor MP.

Leerling 5 (LI5.)

Doel is sterker zijn en minder afhankelijk op te stellen, minder laten sturen.

Door het van me af te schrijven werkt het, ik zet het weg als ik het boekje dicht sla. Dan lees ik het terug en denk ik het is een afgesloten Hoofdstuk dit wil ik niet meer!!

Punt 5 Vertrouwen ----open zijn ----Je optimisme en motivatie groeien als je kunt zien dat anderen vertrouwen in jou hebben. Hoe meer je supporters in jou geloven, hoe meer jij in jezelf zult gaan geloven.

Leerling 5: Dit werkt voor mij. Ik ben hier open in.

Bijlage 10 Interviewvragen voor collega's betreffende het onderzoek naar Mission Possible (MP)

Naam:

1. Vind je de methode Mission Possible (MP) bruikbaar voor leerlingen?

Ja / Nee.

Wil je toelichten waarom wel/waarom niet.

2. Vind je de methode Mission Possible een bruikbaar instrument ter ondersteuning van de SLB (studieloopbaanbegeleiding)?

Ja / Nee.

Wil je uitleggen waarom je dat vindt?

3. Denk je dat Mission Possible een leerling kan helpen om vanuit zichzelf, vanuit zelfsturing, tot actie te komen om haar doel te bereiken?

(Als je **zelfsturing** ziet als "een doorlopend proces waarin men handelingen richt op het bereiken van doelen die men zélf, op basis van een eigen visie kiest en herziert" (Luken, 2008, p.3))

Alvast bedankt voor het invullen!

Rose Rodenburg

Bron: Luken, T. (2008). De (on)mogelijkheid van nieuw leren en zelfsturing. In Meijers, F. & Kuijpers, M. (red.). *Loopbaanontwikkeling tussen oud en nieuw leren* (pp. 127-151). Antwerpen: Garant.

Interviewvragen voor collega's betreffende het onderzoek naar Mission Possible (MP)

Van de 12 collega's en 2 stagiaires hebben 5 respondenten hun antwoorden aangeleverd bij de onderzoeker. Er is hen twee maal een mail gestuurd om hen te informeren en hen te vragen de interviewvragen te beantwoorden.

	ja	nee	Toelichting collega	
1.Vind je de methode Mission Possible (MP) bruikbaar voor leerlingen? Ja / Nee. Wil je toelichten waarom wel/waarom niet.	X1 x2 x3 x4 x5		1.Omdat het een positieve benadering is van een probleem 2.Wanneer je vanuit mogelijkheden denkt dan is er meer mogelijk 3.Ja, mits je aansluit bij de wens van de leerling en het niet opdringt. Het is een goed te begrijpen methode en laat de leerling zelf nadenken met de nodige sturing 4.Ja; ik vind het een bruikbare en makkelijk toepasbare methode voor leerlingen, binnen de verschillende opleidingen en niveaus. Het is duidelijk en overzichtelijk in gebruik. De leerling wordt bewust van zijn eigen krachten. 5.Ja, ik zou het echter in een verkorte vorm aan willen bieden.	
2.Vind je de methode Mission Possible een bruikbaar instrument ter ondersteuning van de SLB (studieloopbaanbegeleiding)? Ja / Nee. Wil je uitleggen waarom je dat vindt?	X1 x2 X3 X4 X5	X2	1.Denk het wel maar dan is er wel wat meer scholing nodig misschien m.b.v een klinische les 2. Mission Possible moet geen doel op zich worden. Ik denk wanneer je met cursisten in gesprek bent waar de mogelijkheden liggen, je het kan toepassen, dus ja en nee 3. Ja, maar de leerling moet er wel aan toe zijn; hij moet een wens tot verandering hebben. Ik zou kiezen voor een SLB-i moment om het te bespreken met de leerling. 4. Ja, ik denk dat het een extra ondersteunend onderdeel kan zijn binnen de lessen van slb. Vooral vanuit de start van de opleiding. 5.Ja, biedt het leerlingen en docenten in een verkorte vorm aan, aangezien sommige vragen in de methode dubbel zijn. De vragen iets bijstellen naar de belevingswereld van jongeren 16-18.	

3. Denk je dat Mission Possible een leerling kan helpen om vanuit zichzelf, vanuit zelfsturing, tot actie te komen om haar doel te bereiken?			1. Denk het wel 2. Wanneer je kleine doelen stelt dan moet het mogelijk zijn. Echter merk ik dat men soms ook echt deadlines nodig hebben om dingen af te krijgen. 3. Ja, ik denk wel dat het 2 stappen vooruit, 1 stap terug zetten zal zijn. Ik denk dat de leerling daarbij wel een goede begeleider nodig zal hebben. Alleen zal het de leerling niet lukken ben ik bang. 4. Ja, ik ben van mening dat de leerling inzicht kan krijgen in zijn eigen kunnen en bewust wordt van eigen verantwoording en wensen. Ik denk vooral in combinatie met een extra 'steun' in de rug. Hulp krijgen bij het inzichtelijk maken van haar/zijn doel en hoe je dit kan bereiken. 5. Ja, MP ondersteunt aangezien het aansluit bij de onderwijsvisie en het competentiegerichte leren.	
--	--	--	---	--

Bijlage 11 De Onderzoeker: Logboek-ervaringen gericht op handelen

1. Hoe / op welke wijze kan ik de methode Mission Possible inzetten om de zelfsturing van de leerling te bevorderen?

1.1. 14 Oktober 2012 - 01 Januari 2013. Geen idee hoe deze vraag te beantwoorden. Ik weet niet of en hoé de leerling MP oppakt en wat zij ervan ten uitvoer brengen. Of het zelfsturing bevordert kan ik hopen!

Onderzoeker biedt ondersteuning in de vijf fasen van het Mission Possible-programma:

1. Eigenaarschap: het doel is helder en van de jongere. Stap 0, stap 1, stap 7:
2. Waardevol: voordelen zien. Stap 2, stap 11.
3. Vertrouwen: groeiend zelfvertrouwen. Stap 3, stap 4, stap 5, stap 6, stap 7, stap 11.
4. Succes waarnemen: positieve ontwikkelingen ervaren. Stap 7, stap 8, stap 9, stap 11
5. Vooruitkijken op tegenslag: een goede voorbereiding daarop. Stap 10.

De onderzoeker ondersteunt in de 5 fasen van MP-programma. In fase 0 wordt 'passen' als bewuste en geaccepteerde keuze ervaren.

1.2. April 2013. MP kan ingezet worden als bij de leerling een probleem voordoet in het pedagogisch domein:

1. Bij taakaanpak en werkhouding

2. Sociaal emotionele ontwikkeling als zelfbeeld, communicatie, omgang met anderen
De wijze waarop is overleg tussen slb-er en leerling. MP kan dan ingezet worden in het voorportal bij verwijzing trajectbegeleiding. Stap 1, stap 3 en stap 2 kunnen allereerst worden beantwoord na de uitleg van MP. De leerling heeft een tool in handen om vanuit zelfsturing tot resultaat én vooruitgang te komen.

2. Wat kan ik doen om de leerling te stimuleren zichzelf vragen te stellen omtrent dát wat zij zelf wil leren?

2.1 14 Oktober 2012 - Januari 2013. Kwaliteitspel. OGC-1 materiaal gebruiken. MP laten invullen en zelf onderzoeken op buikbaarheid.

2.2 April 2013. Startpositie invullen 'Scoreformulier voor de aanwezigheid van oplossingen (S-Id zie bijlage 4). Het kwaliteitspel met elkaar spelen. Waar ben je goed in? Welke kwaliteiten beheers je al? Aan welke kwaliteiten zou je willen werken? Vanuit Leefstijl klassikaal het thema cultuurverschillen bespreken dat nauw verwant is met leren complimenteren. Het wapenschild maken zie les-opzet Bijlage 9.

Individueel in de slb-i gesprekjes voorborduren op kwaliteiten en 360 graden feedbackinstrument van competentiegericht leren. Tool MP aanbieden en wekelijks bekijken en registreren van Stap 7 Schalen.

3. Wat kan ik doen om de leerling te leren en te helpen vertrouwen op zichzelf?

3.1. 14 Oktober 2012 - Januari 2013. Door te zijn wie ik ben, na 1 jaar Master SEN doe ik ertoe. Ik geloof in mezelf en in het omgang met leerlingen. Slb-i gesprekjes zitten vol met complimenten, herkaderen.

3.2. April 2013. Doen waar ik goed in ben, individuele aandacht geven, vertrouwen geven, kritische (oplossingsgerichte-)vragen stellen daarbij 'one step behind' blijven. Herkaderen vanuit OGW blijkt zeer effectief voor het zelfvertrouwen. Ondersteunen bij hulpvraag, luisteren en interveniëren.

Conclusie vanuit deze deelvraag bezien de onderzoeker heeft een grote sprong gemaakt van 3 naar 6 op schalenvraag. Zij heeft haar kennis omtrent zelfsturing, MP en oplossingsgericht werken vergroot alsmede tools om mee te werken.

Handelingsgerichte onderzoeksvragen waarbij mijn eigen handelen centraal staat.

1. Wat is mijn doel?

MP integreren, training in begeleiding van MP.

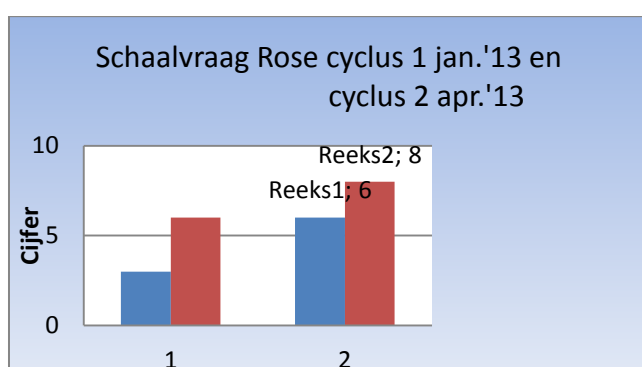
2. Hoe werkt MP voor mij als studieloopbaanbegeleider?

Loopt naast het studieloopbaantraject, er komt een tool bij waar nog geen tijd beschikbaar voor is gesteld. Ik werk dus in WAB-uren van leerlingen als ik vrij ben. Ik volg de leerling 'one step behind'. Dit is een lastige stap omdat ik bij oplossingsgericht begeleiden al bemerkt heb *dat advies geven een trekje is geworden*. Vanuit oplossingsgericht werken en MP stel ik de leerling slechts vragen om haar doel of wensen, gedachten, ideeën te achterhalen. De techniek die ik wil aanleren is er een van een bewuste actie neer zetten. Dit kost tijd. De tools van MP helpen en de tool c.q. vragenlijst A t/m S (Bijlage 4 MP in vijf fasen, in 11 stappen en oplossingsgerichte vraagtechniek) en het extra uitgebreide [leerling N=1](#) in Bijlage 9 B Individuele interviewgesprekken verslag ondersteunt mij.

Wat gaat er beter in 'één stap achter de leerling blijft' blijven.

Door MSEN Onderzoek 6 e bijeenkomst (OND6) leer ik *kort* formuleren wat het doel is van het onderzoek. Leerlingen de kans geven om mee te doen! Geen adviezen geven maar hén aan het woord laten, oplossingsgerichte vragen stellen dus 'één stap achter de leerling blijven'.

Schaalvraag 5.(1). a. 1-----2-----3X-----4-----5-----6X-----7-----8-----9-----10
Schaalvraag (2) 1-----2-----3-----4-----5-----6X-----7-----8X-----9-----10

5(1) is cyclus na individuele gesprekken met leerlingen, 5(2) is de tweede cyclus na alle dat in april 2013. Het cijfer 0 betekent luisteren en adviezen geven en het cijfer 10 betekent luisteren en oplossingsgerichte vragen stellen.

Conclusie vanuit deze deelvraag bezien is dat de onderzoeker een sprong van drie naar acht heeft gemaakt in luisteren, oplossingsgerichte vragen stellen en dus 'één stap achter de leerling blijven'.

b. Wie of wat zijn je krachtbronnen (familieleden, vrienden) om MP te bereiken?.

Loreen, Tieke, Dagmar, Angèle, Jan, Kim, Gemma, Anne Marie, Salomé & Juomi.
Ik wil hen op deze (vreemde) plek in mijn onderzoek ook bedanken voor hun enorme steun en toeverlaat! Zonder hen had ik dit onderzoek niet tot het gewenste resultaat kunnen brengen.

Mijn kinderen zijn blij weer een moeder te hebben die niet de hele tijd achter haar laptop zit of een boek of reader leest. Ik ben hun dankbaar voor hun geduld en opoffering 😊

6. Verandert mijn change agent rol?

Ja, onderzoek is interessant te noemen. Onderzoek is voor mij werkbaar en efficiënt, het vergroot de leeropbrengst op gedrags- en leervaardigheden gebied bovendien vergroot het welbevinden van de leerling.

Reflectie van Korthagen.

1. Wat wilde ik bereiken ik bereiken?

Ik wil de leerlingen voor zichzelf motiveren mee te werken aan MP.

Ik wil dat zij zichzelf een doel stellen. Ik wil bereiken dat de leerlingen hun doelen vanuit zichzelf gaan verwezenlijken of dat zij hulp nodig hebben.

2. Waar wilde ik op letten?

Ik wil letten op hun SEO behoeften, op de mate waarin zij sturing nodig hebben of zèlf tot sturing kunnen komen met betrekking tot MP.

3. Wat wilde ik uitproberen?

Het begeleiden, het volgen van hun doel puur gericht op verkregen mandaat. De leerlingen leren volgen en 'one step behind' blijven. MP tot een bruikbaar instrument maken.

Ook wil ik ervaren, kijken hoe deze methode (OGC) werkt in mijn praktijk.

4. Wat gebeurde er concreet? Zie praktijkgericht onderzoek.

4.a. Wat wilde ik? Kijken hoever de leerlingen zijn, ondersteunen waar nodig, motiveren, data verzamelen. Bovendien wil ik Master SEN diploma behalen: domein Gedrag!

4.b Wat deed ik?

Vragen stellen, veelal individueel aangezien de doelen die de leerlingen kiezen erg persoonlijk zijn (op 2 doelen na die NL en REK. betreffen). Aandacht geven en in hun WAB-uren, mijn eigen tijd uren), aantekeningen maken, werken met diegenen die wilden! In een gesprek met een leerling ontstaat het idee om zelf ook een MP doel te stellen. Ja, dat is mijn missie mijn PGO.

4.c Wat dacht ik?

Deze extra investering is buiten de lessen om noodzakelijk. H3. Is zover goed, nu data-verzamelen. Dit is een leuk onderdeel van PGO- eindelijk de praktijk in. Ik wil al eerder de data –verzameling vorm geven doch het moment is niet daar.

4.d Wat voelde ik?

Enthousiasme, geduld, energie, flow, interesse.

4.e Wat denk ik dat de leerlingen wilden, deden, dachten, voelden?

Ik denk dat de respondenten / de leerlingen ook open staan voor en nieuwsgierig zijn naar het praktijkgerichte onderzoek. Met 'voicing': jullie een stem geven, je mening horen over een aantal zaken, hoop ik de leerling te ondersteunen om het doel dat ze voor zichzelf stelt ook te bereiken, ik denk dat de leerlingen dit een uitdaging vinden. Ik denk dat zij zich gewaardeerd en serieus genomen voelen aangezien ik tevens notities maak van dat wat zij mij vertellen. Soms vroeg ik hen dat te herhalen zodat ik hun ervaringen en gedachten nauwkeurig kon omschrijven.

Logboek.

In mijn reflectief onderzoekende houding wil ik mijn logboek bijhouden waarin ik
Rodenburg, R.

juli 2013

F. mijn ideeën noteer

D. de headlines en

G. inzichten met gesprekken met critical friend's / collega's noteer.

Ook H. verwerk ik mijn toekomstdromen en inzichten verkregen via meditatie en HSP-schap.

Nov.2012 gesprek vriendin. Gemma over onderzoek doen, weten wat je moet doen maar niet tot actie overgaan omdat iets nog niet eerder gedaan is...

Dec. 2012 introductie MP leerlingen, spannend

07 jan. 2013 eerste ingeleverde MP boekjes van drie leerlingen (5 geven aan het gemaakt te hebben)

14 jan.2013 eerste intensieve begeleidingsgesprek L.

Gesprek T. – opname, alleen geluidsopname

Gesprek G.

Gesprek C. – D. jan. 13

Motiveren van andere leerlingen Stap 0 van MP 'Hoe weet je of MP iets voor jou is?' doet entree. Een aantal leerlingen kiest wel een doel en doet vervolgens geen volgende stap van MP. Ik stimuleer hen enkele malen doch als zij aangeven niet mee te willen werken is dat hun vrije keus die ik respecteer!

Bijlage 12 Transscriptie semi- gestructureerd interview onderwijsinnovator (Z)

Inleiding.

De vragen die de onderzoeker stelt tijdens het interview staan ter verduidelijking vermeld na de introductie van Z.. Tijdens het interview stelt de onderzoeker opnieuw de vraag onder ad 1 tot en met ad 6.

Z Is onderwijskundige met een verpleegkundige achtergrond. Heeft als verpleegkundige een aantal jaren in het buitenland gewerkt. Heeft na de docentenopleiding verpleegkunde, onderwijskunde gestudeerd aan de universiteit van Amsterdam. Is 'cum laude' afgestudeerd, heeft onderzoek gedaan naar de bureaucratisering van begeleidingsactiviteiten in het zorgonderwijs (scriptie 'de Papieren Meester').

Haar functie binnen het ROC is onderwijsinnovator: onderwijsaansturing en ondersteuning.

1. Wat is je functie binnen het ROC?
2. Waar en wanneer kom je het begrip Zelfsturing (betrekking hebbend op leerlingen) tegen?
3. Denk je dat leerlingen onder begeleiding tot zelfsturing kunnen komen?
4. Als je zelfsturing ziet als "een doorlopend proces waarin men handelingen richt op het bereiken van doelen die men zélf, op basis van een eigen visie kiest en herziert" (Luken, 2008, p.3). denk je dat MBO niveau 2 jongeren dit proces onder begeleiding van een studieloopbaanbegeleider (SLB-docent) kunnen aangaan?
5. Als je de conclusie van Brainresearch kent dat jongeren vanaf 24e jaar het proces van zelfsturing werkelijk kunnen aangaan, hoe denk jij dan over
 - a. zelfsturing van niveau 2 leerlingen
 - b. Competentie gericht onderwijs, SLB- en BBP invulling?
6. Denk je dat Mission Possible betreffende zelfsturing een bijdrage kan leveren?

Ad 1. Wat is je functie binnen het ROC?

Onderwijs innovator, onderwijsaansturing en ondersteuning. In de tijd van het eindtermgerichte onderwijs waren kwalificatiedossiers gemiddeld zo'n zes tot acht jaar geldig. Het onderwijs kon een opleiding opnieuw ontwikkelen, evalueren en bijstellen. Sinds de invoering van het competentiegericht leren (zeven á acht jaar geleden) worden de kwalificatiedossiers jaarlijks bijgesteld. Dit levert het mbo onderwijs erg veel werk op, omdat bijvoorbeeld steeds alle examenplannen en kwalificerende toetsen geactualiseerd moeten worden. Het onderwijs krijgt door deze stroomversnelling nauwelijks de tijd om ontwikkelde opleidingstrajecten te evalueren (laats staan bijstellen). De unit Gezondheidszorg Welzijn en Laboratoriumtechniek heeft de mogelijkheid, die het ministerie bood, om twee jaar met een kwalificatiedossier te werken met beide handen aangegrepen. De unit GWL heeft bij aanvang van het competentiegericht leren gekozen om kwalificerende toetsen niet meer zelf te ontwikkelen maar aan te sluiten bij de Stichting Consortiumberoepsonderwijs (SCB). De SCB ontwikkelt kwalificerend sturingsmateriaal vóór en dóór de aangesloten ROC' s.

Bij de start van het competentiegericht leren was zelfs nog niet duidelijk waar men bij de toetsing vanuit moest gaan: de competenties óf de werkprocessen. Tijdens landelijke conferenties waren daar nog steeds flinke discussies over, terwijl het onderwijs al gestart was. Docenten hadden en hebben het nog steeds niet makkelijk met de onophoudelijke veranderingen die op hen af komen.

Ministerie controleert steeds meer en vaker, inspecties zijn vanaf 2005 steeds frequenter op de werkvloer. Focus, energie en mankracht van onderwijsorganisaties gaan voor een groot deel zitten in deze inspecties en gaan ten koste van een

zorgvuldige implementatie van de onderwijsinnovatie zelf. Ook bezuinigingen waar we mee te maken hebben helpen niet echt.

Aandacht in het managementteam wordt helaas (te) vaak opgeëist door onderwerpen als: euro's, formatie en de laatste paar jaar ook naar de eisen m.b.t. Nederlands, MVT en rekenen. Als onderwijskundige moet je strijd leveren om de aandacht te blijven richten op de inhoud van het 'beroepsonderwijs' zelf.

Het is onze primaire taak om zoveel mogelijk cursisten op de arbeidsmarkt te zetten met een Mbo-diploma. Er gaat veel tijd zitten in bovenstaande ontwikkelingen die "ik liever op de werkvloer in zou zetten".

Ad. 2 Waar en wanneer kom je het begrip Zelfsturing (betrekking hebbend op leerlingen) tegen?

Wat ik zie bij een aantal roc 's is dat zij het begrip 'competentiegericht leren' synoniem hebben gesteld aan het begrip 'zelfsturing'; de cursist moet het allemaal maar zelf doen. Het heeft competentiegericht leren in een verkeerd daglicht gesteld. Als je zelfsturing gaat inzetten als doel op zich dan schiet je het eigenlijke doel voorbij. Het is m.i. onze plicht om cursisten te leren 'zelfstandiger' te leren, kunnen het nog niet als ze binnen komen. Dat CGL hetzelfde zou zijn als 'zoek het zelf maar uit', dat is een verkeerd beeld. Je moet de cursisten Tools in handen geven zoals dus misschien Mission Possible. De unit GWL heeft in haar onderwijsvisie expliciet aandacht besteed aan het 'groeimodel': het is de bedoeling dat alle cursisten die door ons worden opgeleid groeien in hun eigen zelfsturing (hoe groot of klein die stapjes ook zijn).

Het competentiegerichte leren is binnen een jaar of twee alweer verleden tijd. Met Focus op vakmanschap (= Actieplan MBO) wordt het mbo nu voor de uitdaging gesteld om 'beroepsgericht leren' te ontwikkelen. Wat ons (unit GWL) betreft blijft ons 'groeimodel' van kracht. Hopelijk kunnen wij meer tijd en aandacht besteden aan het ondersteunen van docenten bij deze vaak als 'moeilijk' ervaren opdracht. Mission Possible zou hierbij een hulpmiddel kunnen zijn voor studieloopbaanbegeleiders (slb'ers). Je kunt het dan in de leerlijn SLB opnemen. Leerpunt van de afgelopen jaren is echter dat iets dergelijks invoeren niet vanzelf gaat. **Ik raad aan om er een training voor studieloopbaanbegeleiders (slb'ers) voor te ontwikkelen in samenwerking met interne scholingsafdeling.**

Waar en wanneer kom je het begrip zelfsturing tegen. Ik heb tijdens mijn studie en in masterclasses deze begrippen vaak voorbij zien komen. In mijn werk gebruik ik echter niet één bepaalde theorie. Ik ben meer pragmatisch van aard, ik maak meer onbewust gebruik van meerdere theorieën. De afgelopen jaren hebben de onderzoeken naar het werken van de hersenen veel nieuwe inzichten geboden. Ik geloof er heilig in dat iedereen wel een stap vooruit komt m.b.t. zelfsturing. De mate waarin cursisten (kunnen) groeien hangt ook af hun sociale netwerk en de begeleiding (in de praktijkinstelling waar zij stage gaan lopen).

Ik heb het begrip 'zelfsturing' zeker omarmt en in de aansturing van de onderwijsontwikkelingen is het een rode draad gebleven.

In wegwijzers SLB (studieloopbaanbegeleiding) en BBP (begeleiding beroepsprestaties) zijn meerdere voorbeelden uitgewerkt voor docenten: hoe zorg je ervoor dat je gedurende de opleiding van veel docent sturing langzaam overgaat naar meer zelfsturing door de cursist. Bijvoorbeeld:

BBP Niveau 3: In het 1^e leerjaar laat je cursisten werken met een door docenten uitgewerkt pop/pap. Je legt ze uit waarom het er zo uit ziet en wat de bedoeling is. In het 2^e leerjaar ga je samen met de cursisten een pop/pap uit werken (je neemt ze aan de hand mee). In het 3^e leerjaar laat je cursisten zelf een pop/pap uitwerken en geef je achteraf feedback.

SLB: In het 1^e jaar bepaal jij als slb'er de agenda en de manier waarop de slb vorm krijgt. In de loop van de opleiding kan je de cursisten mee de agenda laten bepalen. Bij niveau 2 is dit mogelijk het eindpunt. Bij niveau 4 kan je mogelijk aan het einde van de opleiding zover komen dat zij een keer zelfstandig (zonder dat jij erbij bent) een slb bijeenkomst doen met een eigen voorzitter en notulist. Bij het einddoel van zelfsturing gaat het er ook om, wat cursisten in hun beroep later zelfstandig moeten kunnen doen.

Ad 5 a.

5. Als je de conclusie van Brainresearch kent dat jongeren vanaf 24/25 jaar het proces van zelfsturing werkelijk kunnen aangaan, hoe denk jij dan over

a. zelfsturing van niveau 2 leerlingen

Hoe zelfsturend moet niveau 2 in hun beroep zijn op DOE-activiteiten gericht wat moeten ze in hun beroep kunnen.

Ad 3 en 4

3. Denk je dat leerlingen onder begeleiding tot zelfsturing kunnen komen?

4. Als je zelfsturing ziet als "een doorlopend proces waarin men handelingen richt op het bereiken van doelen die men zélf, op basis van een eigen visie kiest en herziert" (Luken, 2008, p.3). denk je dat MBO niveau 2 jongeren dit proces onder begeleiding van een SLB-docent kunnen aangaan?

Zelfsturing is een maatschappelijke vaardigheid die zeker in beroepsonderwijs een belangrijke plaats inneemt. Mensen moeten leren meer zelf sturing aan hun leven te geven. Ik verwacht niet dat iedereen dit in de zelfde mate zal bereiken. Ik denk ook niet dat dit leerproces een eindpunt heeft, dat gaat je hele leven door. Soms moet je het moment afwachten tot iemand er klaar voor is en geholpen wil worden in dit proces.

Ik denk ook dat Zelfsturing is een kwetsbaar begrip is. Je kunt terugvallen en dan moet je het weer opnieuw oppakken. Doe-activiteiten zijn anders, die verloor je over het algemeen genomen niet zoals fietsen of autorijden. **Zelfsturing is een vaardigheid die je kunt verliezen voor een deel....daarom blijft het ook een proces dat je hele leven doorgaat.**

Ik zou het zinvol vinden als docenten meer met elkaar over zelfsturing praten. Over zelfsturing van docenten gesproken.... ook veel docenten vinden het moeilijk om tot zelfsturing te komen.

Bij alleenstaand ouderschap word je gedwongen heel veel zelfsturing noodgedwongen te ontwikkelen.

Ultieme zelfsturing vind ik niet de situaties dat iemand alles alleen kan, maar misschien juist eerder die momenten dat iemand zelf om hulp vraagt op het juiste moment. Het is een criterium voor zelfsturing dat je die (hulp-)vraag durft te stellen. Dat moeten cursisten leren, ook al doet de hele klas dat allemaal zelf dat die ene cursist toch die vraag durft te stellen.

Ad 5 b. 5. Als je de conclusie van Brainresearch kent dat jongeren vanaf 24^e jaar het proces van zelfsturing werkelijk kunnen aangaan, hoe denk jij dan over b. Competentie gericht onderwijs, SLB- en BBP invulling. De wijze waarop het materiaal van het Consortium is opgebouwd helpt cursisten bij het toenemen van zelfsturing. Bijvoorbeeld: in de Wegwijzer worden eerst zaken uitgebreid uitgelegd; vervolgens wordt die tekst vervangen door iconen; uiteindelijk worden ook die weggelaten.

Beroepsgericht leren i.p.v. competentie gericht leren, de naam is alvast veranderd, die wegwijzer die methodiek blijft er gewoon in, die is van alle tijden. De inhoud van de beroepsprestaties zal veranderen en wat minder nadruk op de competenties, de losse woordjes van de competenties, maar de criteria blijven bestaan, je moet ergens aan voldoen. Het vak verandert ook niet.

Ad. 6 Denk je dat Mission Possible betreffende zelfsturing een bijdrage zou kunnen leveren?

Ja, dat denk ik zeker. Als het inderdaad niet als doel op zich gezien wordt maar als hulpmiddel.

Je moet volgens mij cursisten duidelijk maken dat Mission Possible een hulpmiddel is om systematisch met doelen en acties om te gaan. Bij beroepsgerichte vakken maak je gebruik van het hulpmiddel Wegwijzer en bij **gedrag** helpt dit als hulpmiddel. Bijvoorbeeld op gedragsniveau: de leerling heeft een grote bek of zij studeert nooit. We willen hen helpen om wat zelfstandiger te opereren. Op metacognitie praat je dan met je leerlingen over wat maakt dat zij doen wat zij doen en welk effect dat voor hen heeft. Je moet als docent wel dezelfde taal als je leerlingen kunnen praten.

Bij het nieuwe onderwijs staan de competenties niet meer centraal, maar nemen kennis, vaardigheden en houding die positie weer in. Ik ben er blij mee, ik vind het een gekunsteld systeem geweest. Het hoofd (denken), hand (doen) en hart (emotie) is goed naast het kennis, vaardigheden en houding-principe te leggen. Het is simpel! Wij verzorgen zorg- en welzijnsopleidingen daar passen deze begrippen beter bij.

Z vraagt zich af of de methode Leefstijl goed met Mission Possible is te combineren, kunnen ze naast elkaar of zijn ze contra? Is Leefstijl meer een groepsgebeuren. Leuk om verbindingen te leggen. Vanuit Leefstijl kom je erachter dat iemand bijvoorbeeld faalangstig is of vijandig communiceert. Mission Possible is dan een handige tool om in te zetten in de individuele SLB.

Bronvermelding:

Luken, T. (2008). De (on)mogelijkheid van nieuw leren en zelfsturing. In Meijers, F. & Kuijpers, M. (red.). *Loopbaanontwikkeling tussen oud en nieuw leren* (pp. 127-151). Antwerpen: Garant.

Bijlage 13 Tijdpad

Week1 Blok 1 10-09'12	Logboek Onderzoeksvragen opstellen.
Week 2	Magister LVS bijhouden
Week 7 Blok 1	Mission Possible boek C.Beumer-Peeters uitgewerkt en eerste SLB/i gesprekken voeren met Leerlingen. Onderzoeksvragen insturen voor 30-10'12
Week 1 Blok 2 12- 11'12	Verslag van mijn bevindingen en verschillen.

Week 2 Blok 2	Onderzoeksvragen goedgekeurd	
Week 3	Onderzoeksvragen naar directie en opleidingsmanager	
Week 4	Enquête met leerlingen houden vervolgens uitgestelde SLB-i gesprekken voeren met 1 e en 2 e jaars HZW	Beginsituatie onderzoeken
Week 5	idem	
Week 6	Idem ... bovenstaande is voor de kerstvakantie afgerond	
Week 7	Eerste 3 MP boekjes	
Week 8	Stap 0 MP checken met de andere leerlingen	
Week 9 21-01'13		
Toets/activiteiten week		
Week1 Blok 3 28-01'13		
Week 2	individuele gesprekken met leerlingen	
Week 3	individuele gesprekken met leerlingen	
Week 4	Interview Onderwijsinnovator	
Week 5	individuele gesprekken met leerlingen	
Week 6	individuele gesprekken met leerlingen	
Week7	individuele gesprekken met	

		leerlingen
Week 8		individuele gesprekken met leerlingen
Week 9	01-04'13	Bespreking MP
Toets/activiteiten week		Teamvergadering + enquête
Week 1 Blok 4	08-04'13	Focusgroepdiscussie HZW 2 (1/2 uur)
Week 2		
Week 3		Focusgroepdiscussie HZW 1 (1/2 uur)
Meivakantie	29-04'13	H4, schrijven
Meivakantie	06-05'13	H4, H5, H6 schrijven
Week 4		Onderzoek bij Anne Marie inleveren H 4,5,6 A anmelden inleveren toets PGO
Week 5		
Week 6		PGO inleveren
Week 7		

Bijlage 14 Wapenschild les

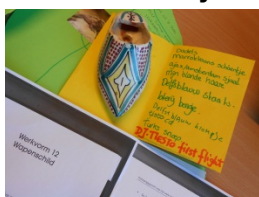
De WAPENSCHILD les, interculturele uitwisseling, complimenten.

Wolters, C. (2011) *Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren. Gesprekken en werkvormen*. Amersfoort: Wilco

Beginsituatie. De basis is 1 jaar samenwerking. De leerlingen zitten in het 2 e jaar van de Mbo-opleiding Helpende Zorg en Welzijn (HZW) niveau 2. In HZW 1 hebben zij, onder mijn begeleiding, uiteraard interculturele uitwisseling ervaren in de klassensituatie en in gesprekken. De les heet studieloopbaanbegeleiding (SLB) en er wordt een Leefstijl-programma aangeboden.

LES1. Ronde interculturele uitwisseling. Vanuit Leefstijl-les Project 7 *Wie kom ik allemaal tegen?

Neem een **object** (foto) mee dat je eigen cultuur voor jou vertolkt!

LES2. Leefstijl vloerspel. Spel met thema's, stapeltje kaartjes met vertel- of luistervragen en stapeltje kaartjes met 'vraag of reageer'. (foto) Tijdens dit spel leren

studenten meer over elkaars cultuur (of groepscultuur).

LES 3. De leerling gaat staan als zij de vraag wilt beantwoorden. We gaan niet het rijtje af, het gaat om het activeren van het eigen denkvermogen en richting creativiteit. Reageren op een door de leerling gekozen moment.

Ik ben de enige die.....(foto)

In mijn leven zou ik nooit.....

Wat ik zeker nog wil doen in mijn leven is.....

Complimenten geven aan elkaar. (foto)

Geef elkaar een

compliment over iets waarin je klasgenoot anders is dan jijzelf.

Doel

is uitwisselen van positieve opbouwende kritiek waardoor we elkaar kunnen empoweren. Positieve verschillen ontdekken waarin iemand anders 'anders' is dan jij. Het is een oefening in het vormen van een positief oordeel ('ruggensteun'). Met de complimentenronde wordt een goudkleurig A5 karton op de rug van de leerling geplakt. Ieder heeft een pen en schrijft op elk gouden rug plakkaat een compliment voor de ander.

Aan het einde van de ronde de leerling vragen – 'Wat denk jij dat er op je rug staat?' Welk compliment raakt je het meest? Ieder leest zijn compliment voor. Ook de docent werkt mee!

(Het resultaat was een huilende leerling omdat zij die dag slecht in haar vel zat.

Andere leerlingen en docent gaven aan tranen achter de ogen te voelen prikkelen.)

Overgang naar Wapenschilden maken. (foto)

Waar ben je goed in (complimenten) en wat wil je nog leren? Allereerst de bovenste twee groene velden van het zwaard en in het midden een krachtdier /foto van voorbeeldfiguur of – jezelf. (Sommigen leerlingen nemen het Wapenschild mee naar huis om aan familie, vrienden meer info te vragen, deze input van derden kunnen in de overgang naar de **4 e les** Mission Possible introductie-les gebruikt worden als krachtbronnen.)